

بجو صناع و کما فضل خلق من زمان

مجموعه در بیان ائمه و اصحابی در زمان کرامت باغستان خان اعی

در بیان احوال و معجزات ائمه و اصحابی در زمان کرامت باغستان خان اعی

در طبع می نشی ل طبع من جهان

اطلاع۔ اس طبع بین ہر علم فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ دار و فروخت کے لیے موجود ہے جسکی
فہرست مطبوعہ ہر ایک شائق کو چھاپہ خانہ سے مل سکتی ہے جسکے نامیدوار خطہ سے شائقانِ علمی
معالیات کتب کے معلوم فرما سکتے ہیں قیمت بھی ارزان ہے اس کتاب کے ٹیبل ڈیج کے تین صفحہ
جو ساڑھے چھوٹے ہیں ان میں کتب خلاق و تصوف فارسی و اردو درج کرتے ہیں تاکہ جس فن کی کتاب ہو
اُس فن کی اور بھی کتب موجود نہ کا حرف نہ سے قدر دانوں کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو۔

از نگار عبد الرحمن جامی۔

کتب اخلاق و تصوف فارسی

خارستان محشی۔ کیا ب کتاب نظم و نثر بین
ہم پہلو سے گشتان ہر سوز نابین مصنفہ ملا
محمد الدین خوانی۔

گلستان محشی خرد۔ از حضرت مصلح الدین
سعدی شیرازی۔

اسرار الاولیا۔ امین بایں فصل بین اور
فصل بین اتحاد اقسام عزت بالشد کا ذکر ہے
از حضرت شیخ فرید الدین شکر گنجی۔

ایضاً۔ متوسطہ محشی۔
ایضاً۔ مع فرنگ و ٹیبل نگین۔
ایضاً۔ جو ب علم ملی۔

اخلاق محمدی۔ فضائل علوم و غیرہ کا ذکر ہے
چالیس باب ہیں مصنفہ مولوی محمد علی نرودی۔
مصباح الہدایت۔ ترجمہ عوارف مشتمل

گلستان متبرحم۔ ترجمہ اردو فقط بلفظ۔
شرح گلستان۔ نامہ شرح از محمد اکرم لدانی
ایضاً۔ سلی یہ ریاض عنوان۔ شرح از

بزرگ دینی و مہول طلیقت اہل تصوف مترجمہ
حضرت محمد الکا شانی۔

مولوی ریاض ملی۔
ایضاً۔ سلی بہ خیابان۔ شارح حضرت
سراج الدین علی خان آرنو۔

مصباح التہذیب۔ باسم تاریخی حکایات
و فضائل مصنفہ کمال الدین۔

قصر بین گلستان سعدی۔ مصنفہ منشی
ہر گوبال لفتہ۔

رسالہ ہدایہ المؤمنین الی سلسلہ الصالحین۔
نامہ کتاب مصنفہ ابو الخیر مولوی حسین الدین شہیدی

گلستان حکیم قاتانی۔ بحباب گلستان سعدی
اُسی لہر و روش کی مصنفہ حکیم قاتالی المدنی

مطالب رشیدی۔ رمزات فقر و
تصوف از شاہ تراب علی کا کور دی۔

بیمیزا حبیب شیرازی۔
بہارستان جامی۔ بحباب گلستان سعدی

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525

بمعوضاتكم في فضل خلايتكم وزمان
بن باع لمين ان اولي من ان

مجموعه البیان معتقد آئینه دلهای صفائی در زبان گلرشته باغستان عرفا اثنی

وقایع و اخبار و حکایات و کلماتی که در این کتاب مذکور است از آنست که در این کتاب مذکور است

طایفه می نویسی نوکش طایفه منصفین جهان

بسم الله الرحمن الرحيم

ای علاء الدین شیرین داستان
از اول ای واقف سر راز کو
نکته گفتی علوم من بسوخت
صفت و نوحه شمع را سوخته
این چه آتش بود که اندر جان زد
فی جان ماند و نه از باب جهان
دین و دنیا هر دو را بر هم زدم
نیک و بد جز اعتباری بیش نیست
حق وجود است و نباشد غیر
این اضافی شر که وصف فعل است
قتل اندر شرح پاک احمدی
ز آنکه در وی هست اعدام نفوس

باز گو زبان بی نشان با من نشان
درستان لم نیرل را باز گو
آتش در جان زوی دهن بسوخت
آتش عشق حسدا افر و خسته
و ده چه جان در عالم اسکان زد
خور و بر هم دفت کون مکان
اینک اینک فاسخ از نیک بدم
واند این را از آنکه اندر زورش نیست
شر بود و حدوم یعنی نام عیس
از عدم ناشی شده ورنه کجاست
شعیت گشته با هنات بدست
باعث تشویش و آلام النفوس

شد قصاص از جمله خیرات و نیک یک عدم آید حیات بے شمار سیر قه مال از دست مردم می برد و رنبا شد این همه قطع انسب زین ندها شمر شده عسال ما	گر چه اندام است نروسی نیز نیک فی القصاص حیات خواندش کردگار صبر از دل هوش از سر سبے برد می شود معنای ک مردم از غضب گشته از راه شمر لیت ناروا
---	---

داستان

منظر صافی صفای پیش کن فکر کن اند صفات ذو بحلال لب لببند از گفتگو س ما سوا نشند یه گو که باشد دل پسند چون ترافرو و فضل الدین حسین نغمه جانان سر اسه عند لب توجه باشی و چه گفتار تو مان ستر اور افاش گویند کن چنان رازدول داند که این راز از کجاست مغز را سرگز نه بیند پوست بین پوستین جوی نه بیند مغز را اهل طاس هر در پی تاویل با اند هپی دارند من هفتاد و دو کس نفهمد معنی قرآن که چیست خوانده قرآن مر خیال نوییش را	وز صفات ذات حق اندیشه کن بگذران بهیوده گفتار و مقال هر چه گوئی از حسنه اگوا خند آن سخنها س تو شیرین همچو قند بر تو این گفتار چه بگشت بین انچه میسر آئی بگو ذکر حبیب نکته پر عسل بر گو سخنوان که نفهمد هیچکس حبز رازوان پیش نادان ناروا و نامرست پوست بین دائم به فکر پوستین مغز بین داند حدیث نغمه را مرد معنی صاحب تکمیل با هر یک از قرآن ثبوت آرد برو پیش او قرآن خیالات دلیست دین احمد نام که داین کشش را
---	--

برین احمد پاک باشد از خیال و واقعی باشد حدیث خود را بکمال

حکایت

یک حکایت یاد داریم از کتاب
بود مردی زاهدی در گوشه
صوفیان چند را آنجا گذار
پیش آن درویش فانی از جهان
نی تمام و بیوه خور و مند هیچگاه
یکدیگر گفتند ایشان کاسه عجب
از خواص آدمی نبود چنین
یا مگر جنبی است بر شکل بسند
پیش او رفتند و گفتند ای غریبه
تو مگر جنبی و یا مستی ملک
از خورشید باشد حیات مردان
جان ما از راز خود آباد کن
صوفیان را گفت مرد پارسا
روی حق نمیشم و اتم صبح و شام
شاه پیشته بر تخت برین
پیش او سجده کنم با صد نیاز
صوفیان این حرف شنیدند از او
که خیال ادست یا شیطان است این
جمله گفتند شش که ای غافل ز کار

مردی برین مکن چه در عتاب
فانی از فکر تمام و قوت
تا انسان افتاد در سیر و یار
چند روز و شب ماندند صوفیان
حال شان از جمع گردید تباه
مرد زاهد روز و در روز و شب
او فرشته است بر روی زمین
ای خود جاس خود از جسم دیگر
برو سیرت از دیرین با تیسر
مردی ناپدید چنین زیر فلک
زندگی بخواب و نور باشد حسیان
سپه نام بهمان راسا دکن
که طعام است ویدار حننا
مانند اریم بر داسه طعام
پیشم آید تا ساسه اولین
سیکزارم در حضور او نیاز
یکدیگر کردند با هم گفتگو
حق بری باشند از اوضاع چنین
ساختن شیطان پرستی را طعام

<p>ذات حق را ذره نشناخته با کتابی کن رجوع این ماجرا سوی شهر آن سرورنا آید گفت یا قوم الذی فی الدار با جمال خوب بر تخت سوار سجده کردم پیش رب العالمین از او امر و نواهی در خطاب حال زاهد را از آن بشناختند چون به پیش آید آن تخت برین جای سجده گفت بسیار کن تخت پیران گشت خود از آسمان ذات حق پیدا شد آنرا ذوق بود شیطان و فیض از وی خواست پارساند پارسی نامی را با جسد زان صوفیان بر اثر منته شد متقی و استقامت</p>	<p>عمر اندر طاعت او باخته در نمی باور کنی با ما میسا آمد آخر با گر و ده صوفیان آمد اندر مدرسه و بسو دیده ام حق ذات حق را آشکار آمد تا آستان زارین عالمان جستند این را در کتاب یک حدیث اندر سجاری یافتند جمله گفتند حق که می ناواند تو بخوان لا حول و استغفار کن چون چنین یکبار کرد آن بر گمان بود شیطان در قریب آن جول زاهد آخر زان خدا بیزار شد از سر نو شد مسلمان پارسا دست بیعت داد با یک جنبه گشت صوفی و از خیال خود بری</p>
---	--

مقوله

<p>و از خیال خویش من خود را برآر احمد مختار خیر المرسلین فهم خود را بر واقعی قطعاً بدان هر کس پیغمبر خود می شناسد</p>	<p>الغرض دنیا خیال را انداز شو مسلمان دین احمد را گزین گر سر تحقیق و ارے امی جوان سرنیت از عقل گرجا صوفی بپرس</p>
---	---

<p> و رشیدی حاصل باشد لال حق علم و عقل تو نباید بیچار علم را یک نکته گفت مصطفی علم اندر سینه پاکان بود علم آن باشد که علم تو بود علم تو آمد حجاب اندر حجاب ذات او نورشید و علم تو سحاب چون ز خود فانی شدی ای لافنا چون تو مروی پیشتر از مرگ خویش او ز سر ریح اکبر اهل شهود عارفان کین جام را نوشیده اند روح شان دار و حیات سرمدی که در عالم هر چنگ افتاده تن یک جان اندر حسدیم کبیرا ای خوش جان کوسو جانان شتافت سخن آترب دید در چشم عیان این سخن را در گیسو دگوش عام کس نفهمد این سخن خراب حال فهم که داین حرف را صاحب مقام </p>	<p> از غلطون میگرفت موسی سبق بود اسم آن سببه نامدار علم بود و را اشارت و شفا راز حق اندر سر خاقان بود چه ده هستی و علم تو درو در نه او ظاهر بود چون آفتاب در میان یارو تو همچون نقاب البتایم البتایم البتایم هیچ که نماید اجل ز نهار پیش میرسد آواز لا موت احسنود در لباس لم نیل پوشیده اند زندگی شان نبور احمدی پیش مردم در معاک افتاده تن ان جنت از لغت شد ادلیس روحی جانان را بجان خویش یافت و هو مغنا گفت پید او نهان هست بیرون از قفل این کلام زانکه فوق او نیاید در مقام گفتگو با گشت آخسر و السلام </p>
---	--

ادستان

البته بود ای دوستان حال جهان می نباید وی سرگز زمان

می رود این عمر تیران به چو تیر
عمر از پشت گریزان اسه غریز
عمر گوید از تو من رخصت شدم
نیست دنیا جاس آرام و دستار
توبه و طاعت کنون مفت شمس
چون شود این در بروی تو فرار
چون سفر در پیش آمد از جهان
زاده باید ساغر را صند در
سفر را میشوی تو سبک گون
چون که گردد ملتفت سائے باق
ای عزیزان خانه و فرزند کو
نکته کافی است گرانجا کس است

زود یکسان میشود این زود و دیر
موت از پس میسر بد آواز خیز
موت گوید اینک از پس آدم
ایها الاخوان اعدوا للفساد
ورنه چون موت آید اینها نار است
سودند در زاری و عجز دنیا ز
زاد و توشه میتوان بردشت بان
تا بکه بر بسته فانی عسدر
یوم لا ینفعک مال لا بنون
بیگان با نوحه گوی العساق
بیکس و کو میسر دم و آرزو
یک اشارت مر و عاقل را بپست

۹۷
این شعر از شهرت است
این شعر از شهرت است
این شعر از شهرت است
این شعر از شهرت است
این شعر از شهرت است
این شعر از شهرت است
این شعر از شهرت است
این شعر از شهرت است
این شعر از شهرت است
این شعر از شهرت است

حکایت

پارسا را حکایت می کنند
بوز و عاقل مردی است زاده
عمر نیکش از هزار و صد زود
سایبان هم است بوز و کهنه
چون حیات او شد القصه تمام
بهر قبض روح او آمد ملک
من بجا بهر قبض جان شدم
بهر کسے دارد سبب و ستر

و از بزرگی این روایت می کنند
او بنام کرده گاسه خانه
اکتفا بر سائے کرده بود
و اندران کمت هزاران رخصه
در رسید از موت دگور و پیرام
گفت کانی تخت زمین و بنم فلک
بر در شاه و گدا یکسان شدم
فلک فرش و خانه و فرزند و بس

<p>تو چرا با سائبانے ساختی پیر وانا گفت بل او خوش جواب وہ نہ استم کہ زد و آکی چنین چون بچیل آدمی ای ذوالقبول نشنو این حرف نو از پیر کہین عمر گر گاہ سیال باشد در زرار</p>	<p>عمر خود در یک پہا با خست کہ نہ استم کہ تو آئے شتاب من نمی پروا خستم جسز با زمین سائبان ہم بیگان کردم فصول گر تو داری گوشش شنو جان من پیش موت آنے ناید چیت دار</p>
---	--

حکایت

<p>رستم دستان گردی رهنمون سقطع نہ چون بروایم زلیست ین چنین میگفت با خرن شید</p>	<p>بود عمرش از ہزار و صد فزون مادرش از نوہ بندی میگفت کہ جنانت خورد و یک آنت نہ دید</p>
---	---

مقولہ

<p>ہی برادر نیست دنیا را ستار نہ را ضائع من در گفت گو گفت من کان اعمی را شنو ہر کہ در دنیا نہ بنید روی دوست چیت دنیا کشت عقی ای عزیز گر بر دنیا باشتت خوش کنی راگان محنت نہ گرد و ہونین</p>	<p>بہ غفلت ز گوشش خود برار جستجو کن جستجو کن جستجو در پے فکر و تلاش حق بدو در قیامت از خوشی بی بہرہ او ست برو ہمہ این ہجرہ روزی نہ بخیز عاقبت نظارت آن روز کنی لا یضیع العدا جبہ</p>
---	--

داستان

<p>یا علاؤ الدین جستجو کن کباب ز سے عشق خدا ہم بست کن</p>	<p>ایہا السائق بدہ جام شیراب نیت کردی نیست کردی ہست کن</p>
---	--

هست کن گزینسته خود و ابر هم
 تا شود یکسان بچشم موت و زینت
 این سخن را در نیک و گویشت نیست
 نیست چون شناخت خود را هست شد
 هر که خود را هست خواند نیست ماند
 این معمار اند غیسر نیست
 هست باشد زوات پاک کبریا
 هست چون شد نیست آخر گشت نیست
 نیست خود را هست خواند نیست ماند
 گفت حق احسن کما احسن الیک
 نیست باشد هست باشد نیست نیست
 شبی اندر تلاشش مهر بود
 سایه اندر جستجوی آفت با
 طالب ویدار در باشد غبار
 موج دریا آمد و بر و از کران
 ویدار باشی ای برادر در چرخ
 آتش اندر مهر و ای باد داشت
 آتش از هستی خود در دم گذشت
 الغرض تا از خودی در گذرے
 تا از خود فانی نگردے اے قفا
 چون تو در خویشی خدا هست از تو دور

تا زینت نیست با بر جسم
 نیست گرد و هست گرد و هست نیست
 نیست بیچاره تمیز اند که نیست
 وزے مستی نیر و ان مست شد
 اسپ خود را اندرین میدان بلند
 نیست یک زره نیندا نمک چیست
 نیست باشد او را و ما سوا
 سرز قید بستی یک دست رست
 جاہل این تخم عدم در دل نشاند
 این سخن را کن تامل لیک لیک
 اسی مسافر اندرین منزل باجیت
 مهر پیدا آمد و شبنم ربود
 پیش رده و او را از خود شتاب
 رفت بر ساحل بدر باشد در چاه
 گشت دریا آن غبار جالغشان
 با تو میگوید وصل او سراغ
 باد بروی ناگهان کستی گذشت
 باد گشت و باد گشت و باد گشت
 از درخت وصل او کی بر نورے
 که رسته در منزل دار البقا
 از گرد و جمع با تو با لسنه و ر

واجب و مکن نمیکردند هیچ
 روز و شب هرگز کسی بجا نگیرد
 شب چو آمد روز فانی می شود
 مرده چون زنده شود موی نمند
 بهنجین تا تو بسان من یار کو
 بوالعجب خفیه است اینجا اسی جوان
 لی تو رفیق دند آمد آن نگار
 هست بود نیست نبود نیست هست
 شرح این راز از حکایت چو نهم
 شرح گوید منع بکن زمین سخن
 شرح گوید ناکه و افغان مکن
 شرح گوید سار کتمان خوش است
 شرح گوید پرده برکش برود
 شرح گوید و جد پای و هر مکن
 شرح گوید از حجاب و در نقاب
 شرح گوید از قیام و از حیام
 شرح گوید لا تقل قولاً و قسم
 گر گویم تا بکباشم خوشش
 مگر کنم ضربه نفس دل خون شود
 بس کن ای صافی که سر دلربا
 بر زبان او است زیبا این سخن

مجموع نشوند مرطبات و ملح
 زنده و مواتی کسی را کی شنید
 روز چون پیداشد شب میرود
 زنده چون میرود کسی زنده نخواهد
 در خود می خود حسد اخود را گو
 اسپا کورت اندرین میدان دان
 از کجا بشکفت اینجا این بهار
 غافل عامل زین همه استیخت
 این حدیث از سینه چون برون کنم
 عشق گوید بکمال نعره زن
 عشق گوید راز دل نهان کن
 عشق گوید بر سر دیوان خوش است
 عشق گوید پرده در عریان بشود
 عشق گوید شور دل کیسو مکن
 عشق گوید از دن و چنگ و رباب
 عشق گوید از سوس و سینا و جام
 عشق گوید لا تلک لای تلک
 و بگویم تا چه گویم رفت هوش
 و بگویم راز دل بیرون شود
 راست ناپید از زیارت اهی فتا
 این حدیث راز او گوید که من

تا مصنف صاحب زریب اللسان از زبان شجرہ گفتا فاعبدون چون انا الدکفت فرعون نے	خود کند نصیحت خود را خوش بیان گشت موی پیش جانان سرگون شد سزای لعن بجید آن شقی
--	---

احکامیت

آن شنیدستی کہ با شیخ ز من کرد یک شہزادہ نیکو مقال کامی اگر گویم کہ بحیثیت اے امام عرش قدس من تولی من در تو دم ور گویم کہ منم پس در باب بشنو از سلطان دین انیک جواب تا برون نامے تو از شہزادگی چونکہ بیرون آمدی و شہ شدی بیج نصیدی چہ گفت آن شاہ دین تا تو در خوشی کن این گفتگو چون نامدے تو چہ میگویی فلان او گوید داستان خویشتن جد کن کہ مہتے خود دار ہے در گذاری جان ز ننگ پیش پس	حضرت پیر محمد زوالممن از حدیث و نکتہ ہائے سہ سوال یار میگوید کہ تو این کلام پس چنان در پیچ باشد منظم یار مے گوید ادب کردے رہا او چہ مے گوید جواب با صواب شاہ کے گردی بدین انتادگی خود بخود زین ماجرا آگہ شدی شاہ و شہزادہ کہ گفت آن بہین چون نامدی ہر چہ میخواستے بگو او گوید از زبان مت داستان خود گوید از زبان خویشتن شاہ گردی و نمائے تو رہے نعم کن الدبس ہاتھے ہوس
--	---

داستان

صافیا از خواب خود بیدار شو ساغری از دست ساقی نوش کن	شاد و خندان بر درخشا شو واندرانستی بیا و جوش کن
--	--

<p>ای سافر تا بجے جسے خواب خواب را بشناس و بیداری بین گفت پیغمبر کہ مردم خفتہ اند پس ہمیر ای خفتہ و بیدار شو مردمت بیدار می آید ای فلان زندگی تو نباشد زندگے موت گر باشد ترا آزاد گیت چون رود این ہستے نا پایدار کاہ چون گرد و این علوف جانور چون کہ حیوان رزق انسان میشود نطفہ چون بگذشت شکل نطفہ آدمی چون ہستے خود کرد و در درستے دانستے کا نہر شکار از چہ روگرد وید مندوب و حلال وین نہ دانستم کہ موت آن کردہ چون ازین راز کہ دو قہن شدیم</p>	<p>میر و وقت ای در دنیا ہر شباب تا چہ باشد آن بہ تحقیق و چہ این مستقیمہ در وقت مردن می شوند بگذر از غفلت و می ہشیار شو زندگیت خواب باشد بیکجان چون تیر از مرگ فرمودش نبی جا سے غم نہ بود کہ صد فرزند گیت ہستے آید ہستے دار الفت دار جانور گرد و نہ اند بے خبر ماقت انسان خندان میشود علقہ رشد پس مضطرب آدمی کرد بر تخت شہنشاہے مرور سہیت آن را وارنہ ہشیار این چہ حکم آمد ز پیش نو و اجلال یکست دشان راز پس عالی شکوہ گفتہ ام کہ ما حلال فعل محکم</p>
--	---

حکایت

<p>داستان دلپندیر اکنون شنو بود یک مرد سپاہی در ہند رہگذر دانست شد و اقرار خواہش مردم نکرد و ہر چہ گاہ</p>	<p>حجت قاطع برین معنی بھو از قضا بنہشت اندر رہگذر آوے غافل ز کار کردگار تا نباشد خواہش پاک آرد</p>
--	--

<p>مر تفضی من مودع رفان حسدا اختیار اینجا باشد هیچ چیز نیستم چیز و چیزم نیست کیش حیث مردم پر تو فداست حسدا ذات او آئینه ذات خداست سمع و بصر و هم حیات و هم کلام لیک حق را هست در ذات این صفات آدمی را این صفت آسبے بود هست بنیاد تا بصر باشد بحال هست فخر حقیقی کردگار آدمی چون قصد کار سعی کند ورنما شد الله نایب کار از او چون نیک دارد در الله خود جبر جعفر صادق شبه عالی تبار هست امر بین بین اسی دوستان چونکه آدم منقطع کل خداست چونکه شد محتاج آلات اختیار</p>	<p>شد مرا حاصل به فسخ عزم ما اختیار دوست باشد اسے عزیز بشنوای جان بالگویم باز خویش شصت با جمله اسماء و الاعلا و اندران تا بان صفات کبریاست جمله حاصل هست در وی اسے تمام جمله حاصل هست در ذاتش بذات زین سبب محتاج دست و پا شود همچنین از گوشش در یابد مقال آدمی را هست آسبے اختیار لا جسم محتاج الله می شود جبر گرد و منسوب اینجا بدو آدمی بیچاره گردد سخت تر گفت لاجبر و لیس الاجبار بشنوید اینک در مرزا و بیان جبر گفتن نارد او ناستراست اختیار او نماده گوشش وار</p>
--	--

مجموع حکایت

<p>این حکایت دیگر آمد در میان داستان مرد را بهی گوش کن اندر آن میدان که غیبت انجیب</p>	<p>باز آیم سوے پیشین داستان جمع سمع و عقل و فهم و هوش کن ناگهان گذشت از راهی حبیب</p>
--	---

دلربا ئے مہوشے فسخ نگاہ مهر طلعت نازنین پیکر زلف عشق شور انگیز آمد در میان	بر قبی انگست ده بر روی چو ماه زن نبود و بود قاتل رهنبر نه عشق چه نازگر صد خانان
--	---

مقوله

چون دل پر در حسن نیک رنگ رجوع بحکایت	جمع گرد عشق آید بید رنگ
---	-------------------------

الغرض آنجا سیبی در وزید مقوله	پرده از روی نگارین بر کشید
----------------------------------	----------------------------

ای نسیم عشق سوئے ما گذار ای بهارک پیک من گرم سرت گفت گو آوز جانان در میان	بوسے آن دلدار غم بر بویار صد هزاران همچو من سر بردت بوسے یار آرومرا از منستان
---	---

رجوع بحکایت

بید ده را القصه چون بر بود باد والله تو آشفته شد بر روی او از سر او پوشش رفت از دل شکیب آن پیری چون در دل او کرد جا از دل او دما هاست در روان	بر رخ آن چشم آن مرد او فتاد گشت مجوس حسنه گیسوے او ماند محصورت آن دهنه میب غمیسه او در دل نماندش دعا بلکه دل هم رفت پیش دستان
---	---

مقوله

چشم چون انت بر روی گلخندار چشم باشد دشمن دل بیگان	دل فتد در دام چون منخ شکار دل بود مهر بلاق جسم و جان
--	---

رجوع بکامیت

حاصل الامر ان پریمی بعد از دوسے
 بخت دمی نیکو سے اور در حق مرد
 مبتلا شد مرد در حبسہ ان یار
 ورہ اور پشت چشم و روی زرد
 از نظر چون گشت قائب آن نگار
 چونکہ بیجان ماند بر خاک آن بدن
 رز و رسوم چونکہ آن مہ باز گشت
 آمد و بخت جا سے اولین
 آن نسیم عشق یار آمد شتاب
 اسی نسیم دوستی افسون راز
 گاہ عاشق را بسے رسوا کنے
 گہ کنی پیوند با شاہ و گدا
 گاہ سازے عاشقنازل کباب
 سوے ما بگذر ز گوے آن نگار
 العنصر ض آن دلریا سے سیتن
 با کسان پر سید آتجا آن پریمی
 این چه باشد ماجرا و گھر کیست
 محری با آن چری این راز گفت
 جان جانست او کہ این مفتون است
 گشت اورا ناوک مہرگان من

سرسدہ مردان را نجا بسوی مقدمے
 شد بلا سے جان پیرا نہ رنج و درد
 گشت رنجور و حسرتین و دھنگار
 دید تا آنجا کہ شمشیر کار کرد
 جان بچانان واد در ہجران یار
 مردمان کردند آنجا یاسین دفن
 اندر ان میدان مبین و گشت
 تو کوئے آفتابے ہر زمین
 و حرم کردانہ چہرہ آن مہ نقاب
 وی توئے مشاطہ باز و نمناز
 گاہ خود معشوق را شہید کنے
 گہ بر آئے از لب بسل نوا
 گہ گشتے از روے معشوقان نقاب
 خیر بخت دم مر جا سے پیک یار
 دید گوہر نوران جا سے گمن
 کہ ندیدم گوہر زار سے در برمی
 دین کہ بود و حال این مہ فون بیت
 ماجرا سے سر گذشتش باز گفت
 جان و دل در باخہ مجنون است
 از تن او برو جان پیکان من

فنج من کرد او را دل نگر او اسیر گیسو مستول ما ست عاقبت شد عاشق و معشوق پاک بود صیاد او شکار صید شد عاقبت مقتول شد از قاتل آن بدام عشوه و نازش اسیر از شیب غمزه و ترکان ناز	شد بدام حلقه زلفش هم تار قاتلش ما نیم و او مقتول ما ست وروده شد و در دمنده و دناک آزاد و دام عشقش قید شد قبلا به مستلا شد به بسته وین بهنجید محبت و ستیگر وین شیب خنجر و تیغ نیناز
--	--

مقولله

ای برادر عشق چون کامل شود / بیگمان مقتول خود قاتل شود

رجوع بحکایت

چونکه گشت القصه آن ابرو گمان آمد آن گور را در برگرفت گشت از چشم عزیزان ناپدید عاشق بیدل جواز هستی شافت دلبر و بیدل بهم آمیختند همه بان آن زن عالی جناب تسبیح آن دیوانه را کردند باز بود آنجا جسم آن صرور حسنین کرد عاشق کسوت جانان بر	پرده از رخ برکشید و شد روان راه آن معشوق عاشق برگرفت در مقام سننزل جانان رسید دوست گردید و وصال دوست یافت بیکدیگر بال و دونه را ریختند در الم مانند محزون و خراب کار و بار عشق را جسته راز بالباس و زیور آن نازنین گشت جانان گشت جانان خنجر
---	---

مقولله

عاشق و معشوق یک فات آمد آه / چون توان گفت این سخن را ای آله

<p>بر رخ خود یار عاشق می شود باز با خود وصل گیر و آن نگار که ز تخم گل بر آید آن جیب جاکند اندر چمن در آسمان آید هر برگ گل گیر و قرار که شود شمع و گیسو بر دانه هر وصل خویش بال و پر زنده سر زنده در آتش و سوز و تمام</p>	<p>در تلاش خویشین لب میسدود یار گرد یار گرد عین یار که بدون از بیضه های عند لب بر رخ گل می کند شور و فغان تاب وصل خود ندارد عین یار می شود هر دو که خود و یو الله عاقبت در آتش خود سر زنده حاصل عشق است اینک و سلام</p>
---	--

داستان

<p>ای ز حسنت پر تو می در گلستان سر بر آوردی ز کفان ای نگار در لب شیرین سخن گفتی بن از روی خود روی ایسای ساختی می کنی ناز و کشیک و لای ای بحسن خویش و ادبی صد غنا چون تو بودی در عمان چو بن بود چون تو در آید کردی بکشتن ناگهان در رنگاهای خوشنما بر رخ خود را که کشید باشک سر زدی از ملک اطلاق و دود مر جبا اے دلبر رخ هفت</p>	<p>دی ز عشقت در سرم شور و فغان عاقبت در مصر کشتی بیسته ار سر زدی بر پیشه ای سحر هادان بر سر محزون خود در با حشمت سو می دیگر خویش را ساز می تلف دی به عشق خویش صد رنج و غمنا فی کسی میگفت و فی کسی شنود رنگهای خویش دیدی که خوشتر چشمت افتاده بر روی مصطفی خویش را در خویش تو جویا شک در تماشاگاه تقیید و شود مر جبا ایلا و سلا مر جبا</p>
---	--

موجزن چون گشت بدیاس قدم
 جمله فرات جهان آمد پدید
 نقش رنگارنگ گردید آشکار
 شد ز انجم بزم افروز فلک
 چون نزول نوبت آمد ناخاک
 گشت چون کامل نزول آن بلند
 گشت صدن شده ثبات و جانور
 کرد و در بریار بوستلون لباس
 هر چه ناید و رخسار و در خطره
 جمله را کرد دست پید اگر دگار
 خود تماشا و تماشا نیست او
 خود عهد و خویش خود محبوب خویش
 یار با صد رنگ خود را جلوه داد
 شیر باشت و قصبه آهویس کشد
 می شود آه و بگریز و سبب
 تا بکے گویم ازین دفتر نشان
 آنکه بسیر مرغ او عالم است
 تا خبر و آدم درین میدان عیان
 قایم عالم چون مصروع دید
 چیت آدم مظهر کل خدا
 این طمانت را کسے حامل نبود

شد حوادث ظاهر از گسسته عدم
 هم زمین هم آسمان آمد پدید
 شد برید اباد و خاک و آب و نار
 انتظان ام ملک کردند از ملک
 شد ملک در سیر خود سحر ساک
 در عروج افتاده شاه اجپند
 آن مصور شد مصور با صور
 چشم می باید که باشت شد شناس
 آنچه آنجا رهنمی باید نظر
 خویش را در جمله کرده آشکار
 نیست پیدا هرگز آن کان نیست او
 که گر بزرگ شود مطلوب خویش
 که بقصر و که به لطف و که و داد
 با ضلالتها خود خوب می کند
 ترسد از هر چه بدست می آید
 این کرشمه هست پیدا و نهان
 یک بے شبهه جلالتش آدم است
 بود عالم چون تن بے روح و جان
 روح آدم اندران قالب و میر
 بالیقین شد مخرقات راست
 ترا که این اوصاف را قابل نبود

<p>ہست آدم بنین حق ای ذوالقبول ہست آدم زبده این کائنات تختم چون بالذبح جو گوشت جسم شمره اشجار باشد تختم آن اصل باشد فرع و باشد فرع اصل چون برایت تائیدیت در رسید شد خلیفہ زین سبب این شت گل زبده ایشان کہ باشد ای فلان انفصل مخلوقا باشد بشر او بعین نقطہ اول رسید چون سرحد فوجت آمد تا بدو الذی اسرے بہ سبحانہ صفاء الدوران نور جمالہ</p>	<p>لیس اصلا اتحاد لا حصول چون شجر راز بہ می باشد ذوات بار و دوسے تخم می آید شجر اصل ہم آن است اسے دانایان نیت اندر کشش ما وصل و تفصل در حدایت بار اود آمد پدید گشت بسجود ملائک و محفل احمد تختار ختم مسلمان افضل البشیر است احمد و دیگر شاہ اندر کو شک خود آید بیگان گردید کمال شہو والذی اسرے بہ سبحانہ مؤمنین صلوا علیہ و آلہ</p>
--	---

داستان

<p>ساتیا بر خیرند و ساغر کن بکوت جام می درود و مرا از من سستان ہان کہ نبی می کشی نبیسا و کن نور حق و تقوا اسے مارا وہ بسیار سحر بار خیرند ساغر جنگ کن نہ شہر تباری کہ ہمہ ای خوش نوا اسے نغز نوا سیف جان و دل</p>	<p>از صبر و سستی شوم ورنہ تلف یا کشید البسہ سستی سے کشان شند راساتی بجا سے شاد کن ایسا راساتی ادر کا سا انور داد پاک ازنا و سس و نام و رنگ کن نفس عینا شتا با بر سر نہین نوا آتشکہ شد شت گل</p>
---	---

<p>واندرین خانہ چراغان میکنے شمع رویت کرد روشن انجمن چشم محروسے پیر مع تو باد چشم و سر حق بکار تو خوش است دل همان کو شد تقسیم کو سے تو زندگی بنے تو خراب و رایگان بے رخت جنت بود نار و جہنم جنت اوست رویت اسے نگار اونخواہد پریشان و ہم حسیر دل ازینا خالیست و از تو پیر جنت خاصان وصال و عجب در جہنم عاشقان رویت گمست اونکے و اندر نار و از تقسیم عاشق از رخسار آن شیرین دین اوند اند غیبر رخسار حبیب اودم از دلر با سے خود خیر اوند اند ماسوا و ماورا</p>	<p>مشت گل رانار نابان میکنے ای رخت افروخت بزم جان و تن جان من پر دانه شمع تو باد جان و دل بہر شمار تو خوش است چشم آن باشد کہ بنید روسے تو شد دل غافل بلا سے جسم و جان اسے جہنم بارخت فرخ تقسیم نیت عاشق را ز جنت ہیج کار اونمی ترسد ز نار و ز غمیر اوندارد آرزو سے عفت و دور جنت عامہ طعام ست و شراب و در جہنم عامہ مار و کژدست چشم عاشق محو رخسار کریم زادہ از فردوس میگوید سخن گشت عاشق محو دیدار حبیب تو از ویر سے اگر از گار و خر ہر چه میگوید بگوید از حنہ</p>
<p>سبط شیبہ امیر احسان حقین ابن سفیان کردا کشت جنگا زمین حکایت کن با گفت و شنود</p>	<p>فیس مجنون را امام دین حسین گفت کہ بابا زو خیمہ الورا تو بگو زمین ہر دو کس بہت کہ بود</p>

گفت نے حق مویاؤ نے علی	حق بیسے بودے گویم سہلے
حق بیسے را بود نے غیسر را	من نہ انم کعبہ را نے ویر را
حق عشقش جو پشیدہ آن شاہ دین	گفت اورا بارگہ ابد آنہ بن

مقولہ

اسی برادر عشق باشد آہنیں	کہ بسوز و جسد غیسر نازین
عشق باشد آتش سوزندہ تر	از خود و از غیسر نگزار و اثر

حکایت

روزی آن سلطان امام مجتبی	بود بر زانو سے پاک مرتضیٰ
مرتضیٰ پر جبہ و روی آن امام	بوسہ سے داد با لطف تمام
گفت اور امیر العین بنے	دوست میدار می مرا تو یا ابے
گفت آری دوست میدارم ترا	یا جیسے یا حبیب مصطفیٰ
گفت چون جای نشست و قلب تو	حق جہان گنجہ دران بامالگو
در مکانے نے گنجہ دو کین	این چہ باشد یا امیر المؤمنین
مرتضیٰ از حرف او شد دردناک	گر یہ کہ دان عاشق نیروان پاک
باز بہر امتحان آن پاک رو	گفت کیف ایچہ یا سبنہ گو
گفت آن سلطان والا ستر ملت	کاسے پر دایم مارا نزد ملت
در دو شفقتا ترا باشد برسا	در دولت عشق و محبت چند
عشق تو پاشید بروی شاہ قدس	صرف با ذات کریمیت آنس
حاشا کہ تو و اس و دیگرے	یکمان باشندہ انین الفت پرے
نیت عاشق را بجز حق آنس کس	در دل او آنس عشق ست و بس
اور یا راجستہ خدا محبوب نیت	در دو عالم هیچ شے مطلق نیت

عام را با شد خیال این روان	خاص را با شد خیال داستان
عام را بھوار تھوین خیال	خاص را بے ریب تکوین خیال
یک خیال اورا چون سر گرفت	از خیال است ہمہ دل برگرفت
تا اگر دے مستقر تویر خیال	کی شوسے محو تا شاسے چال
ہر کسے را نیست قدر این خیال	این خیال آمد شنو را وصال
پیر خیال آید ترا نہ رست اگر	نزد و دور منزل رسی تو خطیہ
ہر کہ قادر بر خیال است امی فلان	ہست قادر بر ہمہ اشیا بدان

حکایت

بود مردے در تلاشیں کیسا	کھینسا ہی جست از پیر وشت
کیسا ہے جست مردی بوالہوس	کیسا جو کھینسا گو بود بس
مردے اندر تلاشیں عمر باخت	سوخت نقد مر را وز نہ ساخت
چون ایسے از رنج زند دلش شد	تا گمان در خدمت درویش شد
کرد خود از کھینسا بار سوال	ہر کسے از یار خود گوید مثال
در جوابش گفت مرد پارسا	کیسا بشنو بیسا موزم ترا
جلہ افزايش فلان ست و فلان	ہست ترکیب انجمن مان چنان
ایک چون سازی ازین نوعی ہست	ہست شری یا دیگر اورا سخت
چونکہ گرد حشد اجزا حاصلت	خطہ و پوزنیہ با پوزنیہ لکت
چون مریں این سخن را گوش کرد	جست از حال فلان و سنجش کرد
گفت اگر نصیرم بن منتظر رہو	این سخن گفتن زو تلاشیں و درو
من نیم عشق تو خیال پوزنہ	من نیم محو جست الی پوزنہ
نہد سنا کے ہم نہ یاد آید مرا	نے مراد تہست اگر یاد آید مرا

من ندیدم هیچکس را از نام لیک چون گفتے تو حالا این سخن خود نہ فرمودی سپے دین خیال چون تو خود بہرہ گفتی این سخن	کہ دلش در بوز نہ باشد مدام کے رو داین خطرہ اش از یاد من بلکہ کر دے در دلم رج خیال دین خطرہ نیست نہ مقہور نہ بن
--	---

مقولہ

بود در فرے در کلام پیر مسرور نزد نادان کی سخن تفہیم کرد چون شعری بہ خطرہ قادر امی قتا اہل نہ کہیم جوئے مدام ایسا سالک سفر از خویش گیر یار تو در تو دو جو یا سے یار راہ او نے در سارونی زمین خویش را جوگر تو خواہی یار را من عرف نفسہ گر نشنودہ آنکہ جوئے یار و گوئے بار بار گر د خود برگرد چون تب نہا گر د خود گشتن نہ کار اہل ست راہ او بود سے اگر بجز آسمان این عجیب شکل کہ در خود چون بود یار خود سالک نمی آید چون شوہر دن از خویش گفتہ آشکار	عقل باید کہ بجسے رہ برد ور نہ اوصد کہیم تفہیم کرد پیش تو بارے نہاید کہیم کہیم این ست بشنود اسلام راہ من نے نفک در پیش گیر جنت جوئے بہیدہ در موز گاہ راہ او درست تو خود را بہین بگل اینجا سجدہ و ستارہ در کہ اسے فکر عن اقل بودہ گر د خود برگرد تو پر کار دار گر ہی خواہی تو وصل گیر یا سخت شکل سخت شکل شکل است سہل بود سے از برای طالبان بہی از سبقت خود ببرد ہی شود ہی نہاید راہ بچون دچگون راہ او این ست سالک گوشت دار
---	---

حکایت	
عاقبت در یاسه عمان شد جباب در تلاشش رستا و چپ دوید بهر چو یان گرچه او هر سبب شافت	کرد عشقش بچو جانش را کباب هرگز از دریا صراغی او ندید یک نشان از بحر عمان خود یافت
مقوله	
روئے دریا که به بیند قطره پیش وانا هست این بے اشتباه بحر کوه و دیر قطره و بجای گرچه نادان باشد این را متعده	در دل وانا نباشد قطره قطره دریا نبیند آه آه هر که گوید این چنین نبود روا پیش وانا نیست هرگز متعده
رجوع بحکایت	
عاقبت بیاب چون شد آن جباب شد برون اسر تو فیش رنیت	وزنگا بگشت در هر سو خراب بے چار غش کس نمی یابد طریق
مقوله	
تا نگر دور در او تو فسیق یار راه را تو فسیق آمد را بسد راشد تو فسیق یار هر روان گرچه بد شد ره نمی بردنشان	ره نمی یابد بسوئے کردگار میسد تو فسیق از مرشد خیر ره چنان بودند پیش مرشدان پس چنان گشتند ایشان عازقان
حکایت	
بیشتری بود پس عالی شکوه تا گمان اندر دشمن بگذشت این	در کرم چون ابر در سبکین چو کوه که چه باشد راه رتب المالمین

<p>گفت با او راز جان خویش را راه او چون ست اسے از اہل حال پہچان رستم کہ پیش آمد ورنہ را این چنین نہ ہر نہ بد وند رین در گاہ حاسے آمد کس نے آورد تا اینجا مرا رستم آنجا مرا شکل نامد من کجا و قرب ذات لا یرال</p>	<p>کرد آن سلطان طلب درویش را تو چنان رفتی بکوے ذوالجلال رفت آن درویش گامی شاہ اعلم خود طلب کردی تو شایا پیش خود چون طلب کردی تو حاسے آمد و ز خودی جستی شد بہ تمام پہچنین رستم بسوسے خویش خود در نہ رستم بود آنجا پر سال</p>
---	--

مقولہ

تا کہ تو نین خدا نبود نصیر می نماید پسرہ راہ مستیر

رجوع بحکایت

<p>شد ساحل مفتد آن دل کباب ہم بستد حاسی حل عقدہ شد شد جباب از ہستے خود و عدم بالیقین گردید وریا باشتیاب</p>	<p>العرض چون یافت تو نین آن جباب رفت پیش ساحل و در سجدہ شد ماند ساحل بہ وجود او تسلیم چونکہ از ہستے خود رفت آن جباب</p>
--	--

مقولہ

راہ حق این ست سالک گوش دار چون ماند سے تواند غیر یار

حکایت

<p>صوفیان گویت حروف نامو اب حق چہ بند بند کہ عجب راہ انچنین ممکن نہا شد و زو</p>	<p>گفت مرد سے با من از راہ عتاب گوشت دار میکستم نہ ظن راہ ہر گر خواہد کہ دریا را کشد</p>
--	--

گفتمش آری که مورے ناتوان لیک دریا سے بر دو موضع ضعیف چونکہ مورافت اور دریا سے شور عضو او ہرگز نم اند برت مار یا ز اگر خواہے کہ آب مور را نیست آنجہ غیر دریا آب مور	کے کتہ دریا سے عمان بیگمان فہم کن این مطلب پاک و لطیف شد جدا از یکدگر اعضا سے مور آب گرد و آب گرد و گوش دار ہر کشتہ از جہ کی باشد ردا ہست اندر موج آن دریا سے شور
---	--

مقولہ

حق نہ بیند بچکیں رو سے خدا این گدا سے بنوا شدہ سے شود عام و اند خاص را بر حسب خویش مصطفیٰ بنکر چہ و زی سفتہ است فقر باشد بخیر المرسلین فقر باشد کیش پاک مر تقی فقر مردان را رساند تا قیسم اسے ہر اور فقر میدانی کہ چیست فاو فاقہ ہست اول منند لت از قناعت قات اشارت آمدہ زین سہ حاصل میشود آخر سہ چیز نی فنا باشد فنا سے جسم و جان نیست رویت ہیچ ویر ماد تو این فنا گوہ ہست موت قبل موت	لیک گرد و عین ذات کبریا این سخن کے باور عام بود شاہ را داند گدا و رویش ریش فقر را دائم ہو اللہ گفتہ است فقر باشد گایہ ایمان دین فقر باشد عارفان را مقتدا فقر سے باشد صراط المستقیم فاوقات و را اشارہ سوی کیست ناشود صبر و توکل حاصلت وز ریاضت را کفایت آمدہ ہم فنا ہم قرب و رویت ای عزیز نیست قرب حق چہ قرب مکان این حکایت را بیان ازین شنو دفع این ہستے وہی ہست فوت
--	---

گشت فانی یعنی از ہستی شتافت
 قرب بردوسم آمد اے فلان
 چونکہ شمنوی تو سخن از سمع یار
 قرب نقل انگہ بی بی اسی غنیر
 یار چون از گوش تو شنود صدا
 انگہ اے سالک بیابی قرب غرض
 رویت حق انچہ گفتسم سابق
 فقر زین سنی چو حاصل شد ترا
 مرو عامہ کو نقد این کلام

گشت باقی اسی وصال دوست یافت
 قرب فرض و قرب نقل انگہ
 جلد را بینی ز چشم آن نگار
 بشنو ایک سچت قرب فرض تیر
 بیسند از چشم تو موجودات را
 این معانی بر تو کرم نیک عرض
 تو نمائی و باند ذات حق
 بالیقین بروند در منزل ترا
 نیست با انعام کارم اے ہمام

حکایت

کردم دے بغیر از ذوق حال
 نیست چیزے خوب تر فقر شما
 فقر را آن مرد تنبیلہ ان
 شیخ ماہنگر جہ گوہر سفتہ است
 تو سواد الوجہ میدانی کہ چیست
 کو عدم از رنگ پاکست اسی غنیر
 ہر بخشہ روز افور را دراز
 از عمان اے جان اگر داری خیر
 الغرض آن کس کہ از مردان مرد
 شد سواد الوجہ در ہر دو جهان
 اسی ہدیہ فقر گفتہ است و نہ دم

با امام باعلاء الدین سوال
 فقر ندوم رسول ست و خدا
 گفت سواد الوجہ در ہر دو جهان
 در جواب او چہ نیکو گفتہ است
 اسی فلان رنگ عدم خود تیر گیت
 حیرگی اے دوست نمود رنگ نیر
 از میراے شب نباشد تیر ساز
 در دولت نبود ازین سخن خطہ
 خوشی تن را در دو عالم نیست کرد
 انچہ پسین گفتہ است ختم مرسلان
 از قیاس خود کن انسترون کم

مقولہ	
اسے برادر حق فہمان کہتے براند رج را گویند دم این ایلسان از قیاس خویش بر خود سے نرسند	پلی باصل ہر کس گتے بر بند رج و دم یکسان تلاید پیش شان باحسد ادر صفیہ نسبت کنند
حکایت	
پیش رنجور سے بشد مرد جسم درو دل خود گفت کہ چون من کرم چس بہن جانیوان کردن خیال چون بہ پیش اور دم پس در اسلام او گوید شکر حق مستعان من گویم حق مزید آسرا کنند باز پرسم از طبیب اولشان من گویم کہ طبیعت خوشترست در دوا سے ہر چہ دادرست آن طبیب پا تر پرسم از عنذا سے او یارو من گویم خوش جان باد این فدا رفت چون القصد آن مرفوضول کہ دوا سے گفت گو بہر جن ملن در جوابش گفت خیریت کجا مرد کرد انت کہ تخفیف گفت شکر جبہ مرخصد اسے پاک را	نامکند اورا عبادت از اہل گفتگو سے او چگونہ بشنوم تا بدین گونہ کنم با او مقال چرسمش از عافیت طیر الکلام اندکے تخفیف دارم اسے جوان حال تو این در ترقی روزند در جواب من گوید کہ نشان دست او خیر و مبارک بہترست زود جبہ بد شفا می آن حبیب در جوابش او گوید آسرخس جو این چہ نیکو ہم عنذا پر ہم دروا نزد آن بیمار رنجور و ملول او لا باخبرہ پرسید شش سخن در ترغیہ است مرض لا دوا در جوابش در شکر و حمد رفت کو چنین نعمت ترا کرد عطا

<p>ورنہ این مہستی بظاہر دور بود باز پرستید از طیب خود و بگو گفتہ دانم من کہ استاوست آن ہر عیال را کہ کردہ است او دوا باز حجت از خوردنہ او خبر گفت ہار و نوش حجت این غذا</p>	<p>از نامہ فرست جان مایان را ز بس مخطور بود گفت عبد رائیل دم اجتماع او بارک اللہ لطیب آن جناب دیدہ ام من زود میگردد شفا گفت ہر دم بخورم خون جگر این غذا بیت ہم غذا و ہم دوا</p>
---	---

مقولہ

<p>گفت گوئے مر و نادان گوش دار چند باشد در خیال خویش غرق تا بتوروشن شود این راہ راست فطرت اسلام حقت دادہ است گر ز نام خویش بسیار سے بدل</p>	<p>اے بزرادر کن فکر ہوش دار اندکے در حق و باطل کن توفیق بہیدہ تا چتہ گردہ سے چہ درہمت لیک در دل و سوسہ افتادہ است از خیال خویش خود گردے تخیل</p>
---	--

حکایت

<p>کاسہ ان بودند در عند رسول بت ز دست خویش بنیاد ساختند و عتقا و بندگیش داشتند سہر او بر دند بد یہ کاسہ ان چون گیس شد لبش را نوش کرد کا مران ز نقد و گفتند کردگار احمت ان را اینچنین شد عتقا و سے آمد از جناب کہسار یا</p>	<p>بت پرستہ بنیاد کردہ ان جہول سر پایش باز سے انداختند بندہ خود را خدا بندہ داشتند بر لب او شد چہا بندہ شان غارت لغت ازان بہوش کرد شد باز خورد دیدم آشکار فطرت اصلی شان ہم شد بیاد بر رسول پاک خیر الانبیا</p>
--	--

کین چه قوم ابله اند این کسان طرف حق بست این که لم یخلق ذباب آنکه دفع شده خود را از مگس ابلهان را انجبین باشد آله	سنگ را دانست خلاق جهان بل متاعش را گس کرده خراب نے تواند که تواند خیر کس طالب و مطلوب هر دو شد تباہ
---	--

مقوله

ای حسد یزان خوشیت را بنگرید ناید این اثبات و جب هیچکار خویش را در باز اندر جستجو گفت گوا بجا نیز نزدیک خسی	چند است لال حق پیدا کنید این نه اسلام است هرگز گوش دا ورنه ناید کار هرگز گفت گو این سخن جانان بے گفت بے
---	--

حکایت

یا علیرالدین عالیجه ما ای رخ تو آفتاب دین فروز دیدن رو سے تو ما را صد تقسیم گر نبوده عشق تو به در ما گر نه کرده مهر تو جبار و دم رنج تن را بیدار و درو طیب وصل جانان دار و در دل است حاصل ارباب دنیا کا و حشر اوند اند کین نه بے سامی است پیش و ناگر چه نادان ابله است عشق را و اند طبیبان از مرض	شیع رویت کرد روشن راه ما از شمع او شب ما گشت روز عشق تو آمد صراط المستقیم ماند مخزون جان عشم پرور ما بود این دل خانه رنج و الم رنج دل را میبرد وصل حبیب عاشقان را این متاع حاصل حاصل عاشق بهر عی نقضه این ند اند کو پر از نادانی است پیش نادان نیز دانش رنج نیست عاشقان را بهست دار و بی مرض
---	--

عاشقان اور ابھان ارزان ٹھنڈ	عاقلان فرسنگھا از دوسے رہند
حکایت	

<p>ساخت با حیوان و از انسان برید کرد پس با آہوان و شست آنس ہیچو لیسے بود چشم آہوان از ہدیہ یاران خود اغیار شد کرد چون دامن مجنون جیب چک در نقان ہاسے ہوئے و جبر رفت در مناک کوہ کردہ نہادیم بر کشید از سینہ آہنے پر اثر تو شدی اند پے جان خراب جان این پیر کمن را سوختے چند سودم در غم تو صبح و شام کو تو گردم خوارا کے آرام جان در دل تو چون نیلے یا ہم ہر اندکے با مقدم رنجہ کہنے بود آخر آشنایت ہیچا گاہ بیگان ہشد دعایش ستجاب بہر رفع این خون عرقہ کہنہ کہ دعا ہے آن فقیر ست ستجاب گفت با اور از جان خویش او</p>	<p>قیس مجنون چون سو ہامون دود در دلش وحشت پیدا آئند انس زانکہ آنجا یافت از جانی نشان با غم آن رستان چون یار شد شد پیر از دور سے او دروناک در تلاش او لبو سے نچر رفت جستہ جستہ یافت اندر بادیم چون نظر افتاد بر نور لب بند گفت من گشتم پے تو جان خراب آتش در جان خود افروختے اسی ستاع حاصل غم تمام حسرتا کے دہشتم من این گمان چند گویم این سخن جہان پیر اسے فدائے جان صد ہیچو سنے این قدر امیدوارم از تو آہ بہت در دلیلی ز بس عالجباب پیش او اسے فور چشم من رویم از پیر رشید چون آن دل کباب شد روانہ با پیر روز پیش او</p>
--	---

<p>مرد عاقل از دیار عشق یار در دل افروزان در دامن دلبر شود عشق او غنچه ارمایا باشد در دامن دلبر بود در دامن من نام لیسلایم بود در زبان بعد ازین ما و عشق لیسلایم اما</p>	<p>خواست از دستان آن عزیز دل فگار کین خیر من غمزدان تر شود نور لیسلا در سرم باشد دوم با عشق او آنس کیم و جان من صبح چون غنچه مردم کلمه خوان بگسلد پیوند ما از افتد با</p>
<p>در دل مجنون بود ذوق خون عاشقان را نفرت از فریادگی است کل خرب مالده ششم یفنه جون</p>	<p>داند از عاقل بدانش رهگون عاقلان را وحشت از دیوانگی است کس بدانش خوشتر و کس باخون</p>
<p>یک دگر گشتند آنجا همنفس شد بجان از قاف و قاف و ناز تنگ شد ملول دل حزین و سینه ریش کانتش وحشت بجان من ز دست لیک صوت نزع از وی بدست کز دستم تا سر بود جمله سیاه یا کربیه الصوت اصمت اصمت یا که من می بودم از خیل کران پس چرا گوشه عطی کرده مرا تنگ شد در سینه رین صحبت نفس</p>	<p>طوطی زان شد اندر نفس طوطی شیرین دهان و نیک رنگ زاع هم از صحبت نا جنس خویش گفت طوطی این چه آواز بدست انگیزه اصوات کو صوت خست من ندیدم این چنین کس بیگاه یا غراب البین اسگ است کاش بودی ای فلان کل لسان اگر زبانت داد حق اسے بدنا من نیم دل تنگ هرگز از نفس</p>

برسد من این چه نازل شد بلا
 زناغ گفت ای زشت روی و بد گلو
 ہر من با نیست زانے ہجو من
 ہر تو بایت طوطی مسجور
 یاد آن روزے کہ اندر بوستان
 و اسی این ساعت کہ با این باز بان
 زناغ را کہ گفت طوطی زشت و خوار
 پیش طوطی زناغ باشد بد گلو
 سر کے درغن خود و دست طاق
 سر کے طاق ست اندر من خوش را
 ہر کر ایمنی گوئے یا یفسین
 ہر چہ بینی قطبہ را ایجان من
 با بزرگی کوہ و دروغیت گاہ
 با آقا و تہا سے شان شاہ و گدا
 شاہ مست از ہادہ جادو جلال
 ہر شراب عالم سہر گران
 کس بال و جاہ زندان و جے
 کس بہ بے سامانی خود گشت شاہ
 کس بہ نوکر یا کس در شکرتان
 ہر دے چشم بصیرت و اسکے
 چشم بکشاؤب از گفت رہند

لیت من اوف بخنا قبلہا
 کی سزا سے جہنم باشد جو تو
 خوش کلام و خوش بیان و خوش سخن
 زشت روی و زشت گوئی زشت سخن
 میخراہیدیم ما با دوستان
 و رقص افتادہ ام از آشتیان
 نزع ہم بد گفت اورا بے شمار
 زناغ و اندر خویش را ہست ازو
 بانگ لاشیلہ زندہ بالا قشق
 یکہ حضرت اندر فطون خویش من
 یس شے مثل منہ المسالین
 نیت ہرگز کم ز جہر موجبان
 در حقیقت ایک یک ذات اندا ہ
 ہر دو میسختا زندہ غیر ہر ہر
 شد گدا و سدا از زبان سوال
 در جماعت گشت جاہل شادمان
 کس چہ اسپ دگا و جسد ناز و جے
 و اولک مال خود را نمود بیاہ
 از خیال مطلب خود کا مران
 ہوا لب چیرے تا شاہا کئے
 این تا شاہا بہ بینی جہت چیند

داستان

صافیما بکتاب گوهر نشان
قصه آن بی نشان رسد بکن
یک حدیث از عارض آن ماه گو
می بایست و لعل جانان نوش کن
از دست آن نازنین گو یک سخن
خاشی چون بسله عطار چسند
سبز چه از پیسه علاب شنیده
نکته آن راز گو اسرار روان
کن خردش عند یسبان بهار
و نیست در هم و گمان بر هم بزن
گفت با جان است راز آن بهام
لغجه افشاء است لایق
نی احدیست انحنی نادا قول
عاقبت گویا من شد بیاد
آن شد موزون چشمم کرد جا
حال من باشاعری در جنگ شد
من کجا و قوت گفت رگو
گفتگو چون پوست باشد ای فدان
پوست را کشیدیم حالمانند
چند باشی طالب این قیل و قال

داستان بی بیان را کن بیان
نکته از گفتگو نیست بکن
حسد نکه زان جبهه و نحوه گو
رخصت تقوی و عقل و هوش کن
هم بیا و زلف او آسپه بزن
همچو قانون زن نواسه در روند
افچه از چشم بصیرت دیده
داستان بی نشان راده نشان
جان مردم در خروش و جوش آر
از لسان الصدق گو سبک دلان
من حقوق اسرگمان الکلام
از رفیر بهانه لایق
منه شد کل اللسان ما ذا القبول
رفت طرز شاعری ما را زیاد
گشت ناموزون و موزون یکصد
قافیه بر شاعریم تنگ شد
شد ز بانم لال و لنگ از گفتگو
حال بالتحقیق باشد مننه آن
رفت از من تول و حال نقرانند
حال را در یاب و شوهر یای حال

حال باشد اصل کار و مدعا
 حال محکی عنه تا شش قصه است
 قال بهر حال باشد بد رقه
 کن بیان بهر چند این چند
 قل لب با قال از قال اعلا
 گفت اےستان ستر دلربا
 گفتیم اے قربان افشاے نوین
 ما سمعنا از سمعنا الکلام
 چونکه حاصل گشت مطلب آه آه
 مدعا و مدعا بگذاشتم
 چون طلب بامدعا پیوسته شد
 چون بگویشم خور و حرف بانگ لا
 چون طلب با طالب و طلب با کاست
 گفتگو با جستجو باشد گفت
 این مقام شکر است و ذکر نیست
 هست ذکر و فکر بین ایشان
 کفر شد اسلام و شد اسلام گفتند
 کفر آغاز است کفر کاشانه ان
 زین سبب خواند است مرد و دوزخ
 ای خوش کفری که ایمان بهر اوست
 بوی نهی ایمان که کفرش در نشان

حال ناید در میانم ای فت
 قال بی حال اے برادر هیچ نیست
 بعد حال آن محض کفر و زندقه
 لب کشا از نکست پیر عسلا
 ما سمعنا از سمعنا مثل لب
 با عسلا با قال از قال اعلا
 تو بگفتی چون بگفتی این سخن
 ما حصلنا از حصلنا المرام
 حاصل و محصل شد هر دو تهاه
 رافع مطلب چه مطلب داشتیم
 هم طلب هم مدعا هم خسته شد
 نه طلب ماند و نه من نماند مدعا
 شد حدیث فقر و احتیاج است
 لن یقول الله اصلا من عرف
 این مقام محو است و فکر نیست
 ذکر و فکر اینجا ناید که خبر عین
 کفر شد آغاز و هم انجام کفر
 کفر انجام است ایمان همان
 اولیا را ملحد و ان کافرون
 اوست همچون جان و ایمان بهر پوست
 کار فرمای است چون در جسم جان

مصطفیٰ افشای سیر رکند خواند
گفتش آہے بنا اہلان چنین است
فاذکر و نہ راجہ باشد اذکر و
کیف لکت عن احادیث اجدیل
ذکر او باشد و دانستہ و ندول
گرچہ افشا کفر باشد بالیقین
بر کہ اندر کوسے وحدت راہ یافت
لیک پر بردن مرد و گداز
چشم بر رجبہ آکشی شد چو وا
لیک از بہر بہایت جائز است
این مفارق بر قریب است و نہ دور
گر نیاید مرد عشق بحر حال
کس چگونہ رہ بر دور کوی دوست
جیلہ را بگذار حال نفسہ کو
گر کنی تحقیق تو این کفر چیست
غفلت حیرت نباشد غفلتی
مرد عاقل است دور از یار دور
گر بصورت غفلت و حیرت کی است
چشم عاقل شغل با این و آن
از زبان مصطفیٰ اسے پاک رو
نہاے ذکر و فکر این حیرت است

زہرہ این گفت گو کس را نہ ماند
فی باہلان فاذکر و احکم بین ست
کیف ماند کورہ لا تذکر و
از خیر الت او لے للعلیل
شمع جان گشت از فروغ شمع شغل
ہست غماز از پتہ یقین وین
باز نتوان سوسے کثرت رو یافت
ہست جائزہ لیک واجب بخطر
غیبت جائزہ آنکہ بیستند با سوا
و گیرے راتا کند زین با دہست
این رجوع اوست حکم و حضور
بر کتار گفتن قیسل و مقال
عاشق حق چون بہ بندہ رندی دوست
پوست را بر کن حدیث منہ کو
ہست اسلام حقیقی کفر نیست
نعم عام اینجاست در حیرتے
صاحب حیرت بود اندر حضور
لیک در منے تناسب ہیج نیست
چشم حیران محو روے دلستان
رب زدنی حیرت انگیز شد
پیش من از گفت گو ہم غرت است

داستان

<p>عشق خواه و عشق خواه و عشق خواه عشق باشد خالق ارض و سما عشق آرد گنج مخفی در شهود دوست خود شاطره روی نگار عشق می بخشد حیات سردی عشق باشد جان جان جان عشق باشد نور چشم اولیا برد آخر بر بساط کوه طور عشق بر روی نار را گلزار کرد یونس در بطین ناسته انگشت مصطفی را برد او بر الامکان کر بلا را دید بهر او حسن در هر خورد از جانشینش چون شکر نیست مردم هر که او را عشق نیست خود را یادش وقت شاد آمد مرا</p>	<p>ای برادر گر تو هستی مرد راه عشق باشد عین ذات کبریا عشق هر بعد دم را بخشد وجود عشق باشد بیکان باو بهار عشق باشد نور پاک احمدی عشق باشد مایه ایسان من عشق باشد تلخ و سدرق انبیا عشق موسی را نمود آتش زدور عشق ابراهیم را ویران کرد عشق یوسف را بجا به انگشت برد عیسی را بچهارم آسمان مرتضی را برد عشق اندر خنین ذوالانام مجتبی عالمی کس مرده باشد آنکه او بی عشق زیست داستان خوش بیا و آمد مرا</p>
--	---

حکایت

<p>در سفر یار و صاحب در طریق مرد شد اندر تماشای جستجو عاقبت در خانه قاضی شتافت گفت اندر شهر خود سلام کن</p>	<p>بود مردی را خوسه یار و رفیق ناگهان گم گشت خراز دست او جستجو کرد لیکن خبر نیافت راند با قاضی ز حال خود سخن</p>
---	--

<p>تا نگہ پیدا شود گم گشته ام بود قاضی در دمنده عشق کیش رو بومی حاضران آورد و گفت ایہا الخضر کس هست از شہ سر فرو بردند جسد مردمان گفت من ہر زندانم عشق حقیقت گفت قاضی مرد خند گم کردہ را</p>	<p>در فراکش سخت دار خستہ ام داشت مدینہ فی از عشق ریش لغز حریف گوہرے گونی کہ سخت کونشد در عشق گا ہے بستلا ناگهان برخاست مردی زان بیان پیش من این عشق لفظ مہلیست خندہ بین بی عشق باشد اسی فتا</p>
<p>خو بود آن کس کہ اورا عشق نیست آدمیت نیست روے از جہند آدمیت گردے روے چو ماہ و رہی آن روز نیست دوست و پا آدمے آن ست کو عاشق بود گشت آدم مجتبی در عشق حق این امانت راجہ او بنداشت زود کرد حق فیض امانت بر ہما چون ابا زین بار کردہ آسمان آدمے برداشت اورا غامبلا کرد کار جہل شد علین علوم ہر کسے را عشق چون سازد مدد چون بہاد و بخت گرد و از کسے</p>	<p>بست خراہند رہا بس آدمی ست آدمیت نیست بالا بے بلند با وجود مہر او کے گشت شاہ دیو بودے مر خلافت راستا در خون عاشقے فانی بود بر ہما پیشہ پیان بردہ سبق از میان گوے خلافت در ربود پس ابا کردند زان آن مجلسا جملہ تر رسیدند زین بارگران انہ کان فسلو ما جہلا شد نبور عشق انور این ظہوم در حق او نیک گرد و کار بد بد شود و در حق او خیر بسے</p>

آن یکے را سینه گزود حسن	وان دگر را عیش میگزد و محن
حکایت	
<p>بهر سرقه یک شبی دزد و لیسیم جهت اندر خانه و چنبره نیافت چون تھی دست از درواز گشت شد برون از خانه و آواز کرد حیف تو آئے بطع مال و زر گردارم هیچ مال و دیوے دید سوشن از نگاه و لطف خال آن نسیم از زشتی خود شد کریم</p>	<p>رفت اندر خانه عوشت کریم شد خجل بے هیچ زانجا و بیافت شیخ عالم مطلع زین راز گشت گفت امارا سے برادر باز کرد وز درین باز گرد سنے بے اثر هر چه میدارم بگیرش ای اخوند گشت سارق عارف خالص اخوند از رود و زنج بدست موسی نسیم</p>
مقوله	
رفت راه بند و آمد و عربا	کردگار غم پدید آمد طرب
حکایت	
<p>ابن لجسم بود پیش مر تفتنه بود باو کے درجہ و نردان از گرو و فغان یان دین بود چون فراغت یافت حیدر از غوغا کور ساند تا بکونه این خبر ابن لجسم گفت لبیک ای امام من رسانم تا بکونه این نوا الغرض در کونه رفت در حلقه</p>	<p>خدمتش میگردد روز و شبها بر قدم شاه دین بدجان نشان در شب بر صاحبان دین بود گفت با یاران که گن سستا از شما که در اینجا یا ستم فتح و طعنه هر چه فراسنے بر آتم من عسکلام شاد سازم جان هر پیر و نسا فتح کردیمید رخسار جون العذرا</p>

کو بگو میداد این بانگ نغمه شد بر آشفته و از دوش شد داد سپتام نکاحش آن لعین چون دل دین و خرد و زبست آمد اندر شکر شیر خدا در اطاعت رفته بود و شد ثقی شد ز راه کعبه اندر سونات	بر زانے افتاد ناگاہش نظر از شراب عشق او بدوش شد زن بکامین خواست فرقی شاهین بر قتال شد میان جان بخت کرد خیزد رانشید آن حجاب بود اندر فکر خیزد و شد شقی در مذاقش گشت ستم طعم نبات
---	---

مقولہ

بچوں ندر سے توڑستقبل خبر تو ندوانے ختم کار خود کہ حیثیت نہست جائزہ مسلمان را کہ او حقیقت کو عنایت مسلم بود ختم کار کس چو معلوم تو نیست چونکہ خیمہ دمی تو این حرف نجان	غزہ کا صفیہ مشوا سے بدگر غزہ بر حاسی شدن پر ابلیست خویش را از کافر سے داند تو دین مسلمان کافر سے مراد شود تو چه دانستے فاشیہ یا کالیست خویش را نیک و کسے را بد دان
--	---

حکایت

رفتند عیسائی پیش مرد کے زیادہ برو کے ابن تابان بنو عشق علم دیر برو کے فاسے ناگہ ز دور شد غیب از غفلت زبشت خویش تن کامی درینا وقت خود کردم خراب باسی ویسنا و مطرب ساجم	شد لاسے فار سے با عابد سے رو سے آن روشن بنو زہد و حلم مجمع البحرین نور فوق نور گشت گریان و حسنین و نالہ کن رفت عمرم بادن و جنگ مراباب عمر در فتن و منجوری با ختم
--	---

روئے من چون نامہ من شد سیاه روئے شان انور جور بر سر یا چون سگم من بلکہ گشت از سگم سرخ شد از غصہ و بر خود تنید پیر تری از خوگ و سگ بل اشتباه آرزو دار سے رخ چون روی ما بلکہ خورشید وار دار باج و تاب چون سب سے ہرگز نہ بہتند سوئے تو وحی آمد ہر سچ پاک روئے وار مش از نور پاک خویش نور کردش انعام مسد و ہم لیں گریہ از نامہ اعمال شست جاسے اگر کردیم در دار الجوار کبیر نورش کرد از زشت رو اہل کبیر انجبا بود خوار و تباہ	شد مستعار عمر من کما تبسأ اے خوشا اوقات مردان خدا بہستم مردم چو چندین بدرگم چون بگوشت زباید از شربید گفت اے بدرکار زشت در سیاه با چہ سین خطی کہ کردے دانگ روئے ما در دستہ پنج آفتاب قابل دیدن نباشد روئے تو بود زباید در حسد و شکوے حسرم کردم من بحال آن فخور جاسے او کردم بہ فرودس و عدل گو نکرد او هیچ کہ فعلی درست و اینکه نیست کہ دلی عدل شمار جست کرد اعمال اور اکبر او کبیر نبود لائق این بارگاہ
--	--

مقولہ

دائم اندر خوف باش اسی ہوشیار نہست مومن آنکہ اور خوف نہست گوش در این وعظ ختم الانیس وہشت خوف آن بادشاہ عالمین عشق نبود باز سے طفلان بدان	اے برادر اندرین رہ ہوش دار ہرگز ایمانست خوفش بی شکست ہست ایمان بین خوف و الحبا خوف اندر عشق باشد فرض عین عشق کہ بخوف باشد اے فلان
---	---

در دست گر عشق حق آمد پدید بیم او از دل بردخون کسان آن ز بیم جسد آزادت کند بیجان العاشقون الصادقون	با شاد صد گونه بیم و بیم هم امید اور جا بے دیگران دین ز غمها سے جهان شاد کند لا یخافون ولا هم یحزنون
--	---

حکایت

<p>اسے کہ میخو اہی شد از مردان صحبت مردان گزین و مرد شو یو کہ از سر خفی یا بے اثر صحبت ایشان چو ایشان بیک کار عالم مینے بر صحبت ست نار شد بنیم چو در نار او افتاد هر نفس و خار سے کہ در دریا شود وانہ چون بریزند مردم در خاک چون بدو خویش دے خود کش چون کہ مطبوعش بکام او نتد جسم ناسے همچین خسیوان شود این همه از صحبت ست ای پیر خود قدر صحبت را چه داند آن کسے روز و شب گر در لعلد کمر و حیل گر دے آید بنزد و منوبان گر مر یسے شد بر نیچے بستلا</p>	<p>تا توانی صحبت مردان گزین زیر بایے پاک ایشان گو شود صحبت ایشان نماید با جسم عام را از خیل خاصان میکند هر چه میخو اہی ہست در صحبت ست باد شد آتش چو در مشت و ن باد ویدہ با شے عاقبت در پا بود دارد آنجا اشتہای آب و خاک در زما شے باز عین خود کند بجمل خود را بد و تفصیل داد باز حیوان عاقبت انسان شود ہوشش باید کو مبلبل رہد کو گزیند صحبت نادان بے نخہ سالوس در زیر عسل برکت ایشان چه جوید ای جوان خورد از دست طبعی یک دوان</p>
---	---

<p>دور پس او خورد اشیا سے مضر باز اگر جوید اثر آن بوالفصول مرد نادان می نہ فہم حال خویش پیچید از خویش چون کوز و کران بہر کہ عیب خویش بر او دید و بس او بس بردارد بجز نفع از کہے آنکسیند در میان این گروہ ای کہ میداری بہ تصدیق یقین اما گنیرہ باید آخ چند چیز اولاً باید کہ بر افعال شان تا گویند را این گروہ بانیان</p>	<p>ماند بر پیرہن ہنسے اور ستم پیش وانا بلہ است واز جہول دیگرے رائے گنہ ازطن ریش چشم او دایم بعیب دیگران انگیرد و خوردہ بہر چکس چند بر گریہ روز بہر خار و خسے گر بود کاہے شود آخر چو کوہ آرزوے صحبت مردان گزین با تو گویم یاد گیرش اسے عزیز پیش ناری اعتبار سے اسے جوان انفریق اسے ناسزا می خوف راز</p>
--	--

حکایت

<p>قال الیوم لیس قسطی علیکم شد برائے سیر موتے را خطاب عالمے از خویش کامل ترجوے انتہائے قدر تم نبود روا صبرہ بینی کنسار آب رود زندہ گزرد ماہے بریان تو کوست از تو عالم و دانا کیسے گشت پوشع ہمہ ویاوریش بر کنسار جمع الجبین رسید</p>	<p>آن تنیدستی کہ موتے کلیم از جناب کبر یا آدر خطاب وحی آمد کاہے کلیم پاک روے عالمانند از تو کامل تر بسا و بسوی مجمع الجبین زود چون مدسی رخسار تو سبزی و خرم تو نشان یابی در رخسار کہے موتے عمران چو شد اندر طریق عاقبت طے کرو آن راہ مدید</p>
---	---

با کج بابت ما ہمے سبجا یا ر را
 رفت زانجا و در خود بہر وضو
 وان فتیشش یوشع والا صفات
 باز چون یوشع بدان محراب بید
 گشت ما ہی زندہ وارنگ ست
 عاقبت آنجا چو بانہ آمد کلیم
 سہوشہ از خاطرش این ستان
 روز دیگر موسے عمران چون
 پس بیاد آورد پیشین دستان
 گشت موسے چون خبر از راز و
 بیگان چون نون عدم آن بودہ
 باز گردیدند آن والا صفات
 دید گردا بے و ران آب روان
 شد کلیم آمد در ان چشمہ غریب
 چون در ان حالت زد و پیرہ کردہ
 و نذر ان گنبد خضر اندر نشانہ
 گشت فارغ چون خضر بعد از سلام
 ہمدان حالت چو مرغے و رسب
 گفت باموسے خضر کاسے محتبا
 علم تو د عمل من اے اہل دین
 نسبت دریا کے علم آن دجید

گفت پیشین ہن کلیم کہ بید یا
 شدست آنجا دست و پا ہی خوشتر
 ہم وضو سے کرد و ر اوالحیات
 از تن او قطرہ بر ما ہے چکید
 رفت اندر آب و از ہجران پرستہ
 قصہ ما ہی گفت او را ندیم
 بعد از ان گشتند آن ہر دو روان
 شد گردنہ خیمت از بین آن نختہ زون
 گفت یاد سے قصہ دے آن زبان
 گفت آنجا بود سطلب ہی اسے
 این مرا موسے شیطاں بودہ
 بر سر آن چشمہ آب حیات
 خلیش را انداخت موسے اندر ان
 پس فرو رفت اندر ان آب عقیق
 گنبد کے دیدہ معلق در ہوا
 و خضع و در خشوع و دنیاز
 کرد باموسے بخلق خوش کلام
 قطرہ آبے از ان دریا چشید
 پیش علم حق چہ باشد علم نا
 بلکہ علم اولین و آخرین
 کمتر از آبے کہ این طائر کشید

علم باشد علم آن رب ارجسلیل
 علم با کتب قطره زبان دریای علم
 گفت موسی با تو باشم ای انجلی
 گردشوی ہمراہ من اے ہر بان
 انت لاتسلن منی اخیر
 پس روان گشتند بر آب آن دو با
 ناگهان دیدند یک کشتی ز دور
 تخته از دے کشید و پیشکست
 گفت کز بہر بلا کے این گردہ
 قال انی قاتل لمن نصبہ معی
 پیشتر نیتند و دیدند یک غلام
 گفت موسی کاتے صفی بارگاہ
 گفت گفینمت کہ تو بر کار من
 گفت موسی من خطا کردم خطا
 پس فرود فرستند مردان خدا
 بود و دیوار و در و بس کہ نہ
 دست خود مالید بروی چون خضر
 دید موسی چون چنین گفت ای خضر
 سیر میگشتے ز جوع لایطاق
 دست زد موسی بدان خضر
 سیکنے از صحنہ ہم ماراجدا

ماہمہ از علم او مبنیاً قلیل
 گردشوم مغرب و بر دے دے علم
 گفت میں اہم کہ من نصبہ معی
 انجلی منی تو نہ پرستے ستر آن
 قال اے انشاء ربی اصر
 ہر دو میفرستند بہم لیل و نهار
 کرد از سرعت خضر بروے مرد
 آن زمان بگذید موسی پشت دست
 این چہ حرکت کردہ اے اشکوہ
 قال لا تاخذہ بیانی انی
 گشت اورا ہم خضر بروی سلام
 توجہ داشتی علامہ بے گناہ
 صبر نتوانے نمود اے یارس
 باز اگر پیسم مرا سازی جدا
 گیر نہ گشتہ بدی ہی از تو را
 یک طرف ہم گشتہ و پیر خستہ
 گشت و دیوار استوار و ستقر
 اجر کردی گر مقدر پیشتر
 گفت اے موسی شنو بدافراق
 گفت وہ از حکمت کارم خیر
 آخر از ما ز خود کم کن آتش

گفت این کسبینه را از الہ
 و شکستن بود چون اصلح او
 بدان شکستہ کشتے آن را نفور
 بادشاہ ظالم آید از عقب
 چون بہینہ کشتی معیوب را
 آن غلام ابواءہ کاٹا ہونین
 عین طریقی مستونیہا
 کہبتش از بہرا چہاے ولے
 وان جسداری کش بنا کردیم
 از ہواے دو غلامان تبیم
 چونکہ آن دیوار افتادی رچاک
 من بامر خود نہ کردم هیچ کار
 کارادہر حکمت ست اہی ہارسا
 باز گنت آجا چہ در دل داشتے
 علم حلالہ سیاؤ اولیسا
 بک گمانہد آن کہ ہم پاک را
 بر وہ چون چشم زین را نہ نما
 بافت با تو نے گویم نہ ہند
 خلق خوش کن تا نہ نبی ہر جا
 تا قبول حق یابے ای شہید

من نہ کردم کشتے اور آتہا
 این تہا ہے را بدان افلاح او
 کور ہد از دست شاہ اہل جور
 کشتے مردم بگیہ و از غضب
 رو بسوی او نیار و بادشا
 و ہوکان بیسل نحو اکاشین
 شہ کہ بالدریہ سے سیما
 قتہ کان الحیوۃ المعنوی
 با تو گویم را از او سے ذوالہد
 ز یہا و بجاست نہ فون ای کہیم
 گنج ایشان را کسے بروی نہ جای
 بودہ ام نامور از ہر و روگا
 کارا و بے مصلحت نبود روا
 قدر علم خوشتن ہنداشتے
 قطرہ من بحر علم الکبیر یا
 کہ تو باشد علم ایشان را
 بعد ازین ہم علم خود نازت نہا
 یادگیرش تا کہ گرد و ہونہد
 ہم بدینا از کسے حاجت خواہ
 این حکمت و شہ ز شہش ناید

چونکہ موسیٰ بشنود آواز خیر شد
پس ادب را پیش گیر ای اهل یکن
چنانکست ایام بے باید تیرا
بهر چرخه رانید ساز می بچوباب
تو ز راه عشق هستی بخیب
سایگان آگاه انداز رسم و راه
را ببرد و دور و هزار آفت درو
بے بلد هرگز کسے راسته ندید
زین سبب فرمود آن بادشاه
هر که نشاند نام زمان خویش
زین خبر کس که اور آگاه نیست
می شناسد قدر شیخ آن مہدی
شیخ را حق خواند اولی الامر ای فلان
فرمود این آیت بطمع آتش و نان
شاه گرفتار فاسق بود در عالم ست
و این گروہ با شکوہ مہمیان
شیخ با شرف نامب پروردگار
نیست شیخ اینجا بمعنی ضعیف
نیست شیخ آن کس که در دود و دیر
ناگویم بمعنی شیخ که جلالت
آنکه سالک را وید از خود غنا

ما و تو نجیب چه باشیم ای سید
بعد از آن در صحبت مردان نشین
گر ز شان تعلیم بے باید ترا
گو که پنداری نبطا ہر مہدی
نہ شناسی نفع نہ دانی ضرر
تو ندانی وضع بنیم پادشاه
رہ زمان در پے چنین غافل مرو
زینہارے را ہر وقتوان سید
ہست شیطان شیخ من اشیخ نہ
ضایع اندر کفہ سادہ جان بخش
شیخ اندر قوم خود ہرچو شہ نیست
کو ندارد ہر بخت و بے غوسے
اثر اطمینان واجب کہ حکم آن
خواند اندر شان شایان جوان
ہست او ہر مسلمان از دست
شیخ را گویند زو الامر ای فلان
وارث جاسے سبہ نامدار
سال خورد و کستہ و پیر و نجیب
در جہانش قہر و شہرت مزید
اسے برادر شیخ یحیی ہر بیت
باز بخشہ از بقایے حق ایست

<p>نئے جیات و موت غنی ای جو ان نی جیات ست این جیات بی ثبات نار فان را خود جیائی دیگر ست مرگ ایشان هست بین زندگی ای خوشا اسرار مردان خدا الغرض در خدمت مردان چنین خویش را تسلیم کن تسلیم شو خوب نشین را در میان ہرگز نہ میار نیست قول و فعل ایشان ناصواب تو ندانے حکمت افعال شان گر روے ہر راہ ایشان ہر شیار</p>	<p>این جیات و موت را از وی بدین نیست حاصل سالکان را زمین جیات مطلب ایشان مات دیگر ست گریہ ایشان بزرگ غم سنگی جستہ انوار مردان خدا گر رسائے یابی ای از اہل دین در میان خود را بسین ای را ہر مردہ در دست غشائے شمار تو زنا نفسے کن ہرگز عتاب تو ندانے غایت اعمال شان عاقبت یا بے خبر از سہر کار</p>
---	---

حکایت

<p>طالبے شد در تلاش کبیر یا شیخ گفت اوراکہ ترک فرض کن گفت من خواہم نہ تو را ز دنیا ز نزد تو بہر ہدایت آدم گفت شیخ کای طلبگار خدا گر کئے کارے بحسب امر ما این تو بہ وصل چون طالب شنید بہر ترک فرض معذوم ہمار گفت گر از تو یہ ساید اینچنین</p>	<p>بیش شیخے نقد اس کے رہنما آن جوان چھپد بر خود زین سخن تو ہے گوئے مرا ترک ناز من نے بے ذل و غواہیت آدم من ہدایت میکنم را ہے ترا خود بہ بینی انچہ بینی با جسدا گفت کاسے در عہد با چون با نیزہ حسب عالم دیگرے فرماے کار ترک سنت پیش آراہی مرد دین</p>
--	--

<p>شرک سنت کرد با صدر ملک و عمار گفت باو سے آن شبہ عالی خباب سنت مارا سخا بندی شب چرا آمد و سدا پر پیش شیخ سود انجہ من دانم سر اسر خطا است دخل خود کردن درین رہا بیست اہل مکر اندر لباس اولیاست فصل حق اورا غایب رہا مگر ذکر فضل الدیویطی من یثنا تاکہ راہ راست نہاید ترا ہم بہ بزم عار نے گردے مقیم پیش نارسے گاہ حرف بحصل ہم بیابے اسے اخی راہ نجات فیضہ یابے بیہین نہجے گاہ گوید این خوش ست و گاہ دار پر دوہ پسندار بر رخ تو بہ تو کہ ہناک الشرد گاہے ثم خیر بہدی الدین یثار و السلام</p>	<p>عاشق بیت بین بطبع و محصل یار مستطیع را دید طالب شب خواب با تعلق اسے جسد این نور آن زمان سالک چو شد بیدار زو گفت الحق انجہ تو گوئے رہا است سالکان را از رہا و آگہی ست لیک چون ابلیس ہم آوم نہاست عفت و ہر طالب بود و شوار تر از چہ راندا شقیب را از اولیا استقامت سالما باید ترا ہم بہ شغل خویش باشی مستقیم گر شوی تو مستقل بر یک عمل ہم ترا در سر عمل آید نہاست ورہ سائے مدتے در خدمتی اکثر ہے دیدم خواب از جستجو چند گردے اہی ہر اور کو بکو گاہ سوئے کعبہ آئے کہ بہ دیر اصل حرف این ست اسے مرد تمام</p>
--	---

داستان

<p>وازع ملا والدین سید علی گو دین حدیث شہر دل آباد کن</p>	<p>صافیا بس کن نزد کراہین داو داستان پیہر دانا یا دکن</p>
---	---

جان صد جان من فدای آن کلام چون طیب است او مرصع عشق را ہاں دوا کے درد ما بیشا کن گفت من با تو چہ گویم اے فلان حال اور از من مبر من ای ستم لیک چون داری تماش و جستجو نکتہ لیس کن در و صندراستان تو دوا کے خولیش ہستی اے عزیز ہر چہ جوئے جلد و رشت ای فلان لیک تو از چشم خود در پردہ پردہ را بردار ای محبوب خویش لیک حکایت گویم اے اسرار جو	سزنا رخاک پاک آت امام حرف او باشد دوا کے درد ما رحم ہر بر من ہمسار کن حرف اور من نیک نام بیان مارا آت عین ولا اذن سمع با تو گویم نکتہ از حرف او گویم بجسم زمین و آسمان تو خدا کے احتیاج پنج چہینہ نکتہ دان بختل بدوستان خولیش را اے یار خود گم کردہ خولیش را در باب ای مطلوب خویش اے طلبکار نگار و یار جو
---	--

حکایت

بود در شہر سے عزیز نیک نام از پے تعمیر روز کے آن جوان چون شہر دکان باہماے خولیش را بوالعجب حرف انیکہ رفت اور از پام چار سو نگہید و پیش پانہد گفت تقصیر کے مگر در کار شد یا براے سیر شد در گلستان در تلاش او ہرون از خانہ شد	داشت اندر خانہ خود چارہام برسد بائے برآمد ناگہان در شہر را او در آمدان شہر تا چارہامی کہ بر دے ایستاد شد قریب از غایت قریش امید تا کہ ہام مہربان بیزار شد اے دروغا آن رفیق جاوہان والہ و شوریدہ و دیوانہ شد
--	--

بانگ در بازار زد و با شور و آہ
چون شنیدند این چنین از وی سول
در نظافت حلقہ گفتند بش کہ بان
چون سرانگ گم شدہ آنجا شنیدند
بیدید اندر تلاشش بام خویش
نید وید او تاکہ آمد وقت شام
در دل خود گفت میں بہ چون ہم
آمد اندر مسجد کے آن درویش
رفت چون در خواب مردہ زندہ گرد
صبح ہم از خواب چون بیدار شد
در تلاشش بام حیران بید وید
وید اندر آب و نمکس روئے خویش
شد ز نقد ریش و ریش و حزن
من نکردم بیچکا ہے خلق ریش
من بہ سبھی زخفتہ ہندم بھید
خاست بر فکر تلاش نام نام
جب جوئے بام گم کرد از خودم
ای درینا من کجا باشم کجا
سوئے مسجد باز رفت آن دلفگار
مینور دے آواز من کو کو بگو

بام ہمس دیدا اسکے یاران براہ
در عجب ہندم مرموزین مقال
بام تو دیدم اندین کو جب روان
عاقبت دیوانہ دشن زانجا دید
بقرار و دلفگار و سینہ ریش
رفت شد در جستجوئے اوتام
شب بگرد مسجد می ساکن شوم
بود آنجا مجمع زندان چین
بجہ طولاش زند کے حلقہ کرد
از خیال وے روان در کار شد
عاقبت بر ساحل دریار رسید
حلقہ اعضا وید و رے غیر ریش
گفت من سرگز نباشم ہن چنین
خویش را گم کردہ ام از دست خویش
خویش را دانست من رنہ کے گم
واسے ہر ماوے کے بر ابام ما
در تلاش گم شدہ خود گم شد
بعد ازین بن خود چسان نام بقا
در تلاش خوشتن زار و زنا
خویش را می جست حیران بویہ

خویش را در خویش چون گم کرده بود
یار در کعبه قدش جوئے بدید
اے دل تو کعبه بیت الہ
اوندہ گنج در سہاونی زمین
خویش را در خلوت او جادو
سیرچہ اخگر نہادے بر زمین
چون خلیں این سنگسہتی رشتن
چیت بت این ہستی سوہوم تو
پہرہ رخسار جانان پارہ کن
چون شود این پہرہ از تو ناپدید
نہست خبر تو در میان تو و او
پیش من متراوشت این لفظا
لیک از نا امدان امی بو فضل
توئے او بلکہ اوشت امی فلان
ہاں گواہی نامنہ عن و
آن انا و جہہ مسخوشت فکند
این انا را ہیج دانلی از کجاست
این انا نیست معنی غیبہ ہر
این انا خبر ہو نباشد ہیج چیز
ٹیلے ہو و اناستور شد
چون انا را سر بدیدم ٹیلے

جستن بیرون نداوش ہیج سود
ما اصبت مطلباً لالیت فیہ
توزول آگہ نہ گشتے آہ آہ
خلوت او نیست جز دل ای خیرن
بے ادب ہر سند شدہ ہاست
چون منافق بت منہ در شاہین
چون علی از طاق کعبہ بیت فگن
شا کہ است این پہرہ رخسار او
بعد ازین اسے سر منظار کن
بعد ازین ایوم بصرک کا سجد
او تو از لشت و رنہ او ست از
خواہ او گو خواہ تو گو خواہ ما
بلکہ ما را از بدان اندر نزل
خویش را او دان تو او را خود دان
گو انا حلاج سان ہر نو کار
دین انا ہو بود براوج ہند
این انا از شجرہ اہن نہشت
این انا من بدان اے نیکو
این انا را نیز ہر دان اے عزیز
ٹیلے از ہونا معمور شد
بعد ازین خبر ہو ندیدم ٹیلے

مقوله	
<p>دوستان ضبط نفس تا که کنم نکته من مود آن دانا سے راز صفحه تنگی میکند زمین داستان ساتی شیرین لب فروش کام قطره او گشت دریا سے صحر باغبان جنت بیت الارم صبح شجره اطمینا عیب این سمارا تو بند از این سا آسمان دیگر نیست اینجا مگر</p>	<p>میسند مدح و عطا جوش از دم نکته او داستانے شد دراز هم نیک اندیشان اوزبالان ریخت از سه قطره و حساب ما لم احببوا لن ایضا لا احببوا دار از انگشت و در عن دلم نما بیت اعلی و فرسه فی السما این سحابی که چپت برین سما سے جودے باشد در اعرانی صور</p>
دا	ن
<p>آن شفیق ستم که در پیش رسول که کنیز می رازد من بے گناه گفت باو سه سرور عالی تبار آن کنیز صاحب تقوی و دین گفت بعد گیتی گفت احدا گفت یا رب کیست گفت رسول</p>	<p>گفت از اصحاب سرور و انقبول خواهم آزارش کنم ای باو شد کان کنیز خویش را اینجا ببار چون بیاید پیش خیمه امین قال این المد قالت نئے السما گفت آنا و دشمن کن ای زود قبول</p>
مقوله	
<p>این سحاب باشد سار اولین کس نه پند از نه گزین نه فلک این فلک گوئی چنان گوید حرا</p>	<p>کوست جاسے پاک ب العالمین برتر است از عرش خودی و شکو لایعنی ارض و لاهم سے السما</p>

مستوی الرحمن بود عرض برین
 زان سما نازل شود مار الفرات
 زان سما نازل شود آبے کران
 این سابرست و آن درشت آه
 آسمانے در زمین پنهان شد
 این سخن بشنید عقل و زود صغیر
 لایحاطه قط محیط بالحق
 عقل ظاهرین چه داند سر جان
 سر که پنهان شد در چشم خویش تن
 سر جان را دید از چشم درون
 چشم خواب و چشم بیداری یکی است
 جسم خج جان نیست جان خبر چشم نیست
 سر کرا و تن نباشد جان پاک
 چون سخن از جان رسید ای جان جان
 یادم آمد نکته جان حبان
 درست جان و چیست عالم جسم او
 چیست آدم و هیچ آسمانے دوست
 انت رسم چشم من بینما
 عند ظنک انت جسم صفت
 انت قد انتبت نفسک فی الورا
 یا انتی ہیات نمب ندبل

مستوی العزیزت این ای ابل من
 تا برون آید از ان حب و نوات
 کل شے حے باشد ای جوان
 چند پوشم چند گویم اسے الله
 عالمے در قسم آن حیران شد
 کیفیت تسبیح صغیر لکبیر
 کیفیت بلج کجمل نے سم غیاط
 سر جان بر سر کسے نبود عیان
 بهجو پنهان گشتن جان در بدن
 چیست چشم اندرون چشم برون
 چشم را کن گرتز در دل شکی است
 چشم و گوش و دست و پای تو کی است
 چیست چشم و گوش او یک مشت خاک
 جان من در سینه من شد طیان
 آن علامه الدین شیرین داستان
 از مسمی هست آدم اسم او
 جمله ذرات جهان اسم او است
 سائر الاسماء فیک الطوسی
 ای ولیکن فیک شے اکبر
 لو عرفت ذلک انت الحلال
 آه یا اسنے علی بالفضل

انت تر عسم انک عتسم و دم انت نئے بیت العوالم کا اساس چاک کن بہ خود لباس خوشی دائم تازہ پیر ہن ناید بدر مگر نہ گشتے جائے یہ سفت قبا ہما نگہ در جامہ مگی چاک چاک ہاں تو ماہی و لباس از کتان نیست خبر و ہمت بہنن پیر اسنے چون تو خود را ماہ دیدی چاک لیک تو خود را کتان دانستہ خود چشم خوشی در پردہ	اختفے نئے فرعات من ز عسم انت قد او ہست نقیض البسات ہاں ہی ز سید ترا این پیر ہن سے نگار دو شاخ و برگ دئے شر بندہ اندے و نہ گشتے بادشا کے شود ز الودگی خاک پاک می نشاید این لباس یگان می نشاید ہر چاکش ناخن منزل تو عالم افلاک شد خویش را در وہم باطل بستہ خویش را زین گمان کم کردہ
--	---

داستان

از کتابے یاد دارم این خبر در دل اندیشید کاندہ ملک غیر ملک بیگانہ است و نا آگہ نیم یک نشان باید خود بستن ضرور بست بس بہر علامت یک سن آن رسن بر بست شد ز انجاردان رفتہ رفتہ چون بشہرے در رسید از تسخیر مرد و زن بختن گشت بہ شکلے چو ادباوی دچار	کابلے شد عازم سیر و سفر بالضرورت کردہ ام من غم سیر خویش را یار بہا و کم کنم تا بجاے خود کنم دیگر مرور مرد نادان ہر گلوے خوشی در تلاش بدعاے خود روان ناگمان زین گوئہ یک زندش بدید بست چون او ہر گوی خود رسن ابلیش چون دیدش بس بقوار
---	--

گفت یار با گر بنم او پس کییم
من چه باشم یا آلهی گهر و بیم
گر من ست او پس ندانم کیست او
و در بنم پس یا آلهی چیست او

مستقله

چون رسن و است بود او خویش را
از خود غیر از رسن نادیده بود
همچنین گم گشتی تو در لباس
تو نه سمی و نه سمی اے عزیز
تو ز خود آگه نه جسم عظم و جسم
ستقیم و منحنی شان تو نیست
خود تو در خط طعنه برور بود
بان مشو در خط خود گم ای فصول
خویش را بگردان ز بقدرت به بین
خویش را اگر تو به بین من عیان
این نفس بیرون جان تو شدی
در حقیقت نیست فرست تو من
تو چه آسمی در حکم من شو س
من اگر گروم من طوبی تو شوم
در غرض نیست هرگز تو دمن
این سخن جسته است تیری از کمان
ما کجا باشم در آن اسمه آه آه
شده نه بان گوید لیکن گوشش کو

لا جسم شد مستلا اے این بلا
در رسن آن مرد گم گردیده بود
حال خود بهر حال ابله کن قیاس
من چه گویم خود که تو بهی چه چیز
بیگان گم گشتی در خون و جسم
طول و عرض و عمق از آن تو نیست
این زمان بر شکل خط پیوده
تا نگردد روزه من خطی بول
خویش را در میان من بین
نمی توانی و نه من اندر میان
بعد ازین من تو شدم تو من شدی
تو دمن نه جسم و دای جان من
بیگان اے بار من از تو رس
مطلقا از گفت گو اے من روم
این سخن نه نیک می بے سخن
من ندانم تا کرا اسازد نشان
جان من قربان آن آماج گاه
خامش بهتر بود زین گفت گو

<p>چون نباشد گوش ساکت بزبان نحو چه می خیزد در تنها فاسطه کس نشد حاجت روا بے بی عرض بولسب رانے علی حاجت روا تا کند در چشم او روزنامه میل گفت این سحری است یا دمن بخون گفت بشناسم کلام کردگار از لبش کس این چنین گوید و گفت سوے حق از جانب باطل گر سخت پیش نادان چه درست و چه صفت</p>	<p>گر چه باشد گفتگو سیف نشان لازم آمد بهر فاعل قاسم از دوانا میره ماند بے مرض سسل بلغت شد سقر نیسا بهر او بایست مردی چون کیل آن یکی قرآن شنید و شد زبان دال کی بشنید و شد گریان و دار این کلام آنکه او قریب گفت او گهر دید و گهر از چشم ریخت جوهر سے و نام گهر را از خن زن</p>
--	---

حکایت

<p>رویش از شادی جو روی لعل یافت گوئید هست او را خیمه سنگ معنی از چهره تو اسفندی که شود ماند پنهان میسے مکنون او شنیدیش ماند و نه سال اندر نهان ظاهر صورت و میسے مخفی است آنکه معنی دید از صورت پرست آنکه میسے دید او مرد دستاوس برسد محفل جنت آسید صد به پیش چشم بنیاد یک است</p>	<p>کو دو که در خاک بیزی لعل یافت لیک این شادیش بود از حسن رنگ صورت زیبا بر دجله نود صورت او و بد شد مفتون او مورثش افزود عشق بیگمان حسن صورت فرغ حسن منوی است مرد ظاهر آمد صورت پرست مرد ظاهر بین کسے آمد و بس هر که عالم را نشان درست دید نیست خبر واحد اگر لک در لک است</p>
--	--

صد بصورت آمدہ منہ کے ازین متلم رفتہ کنون کو سے دگر بید ہم گر من عنان اوز دست چون ندر داشتہ این کستان	نیست وانا را درین ریبے شکے حرف من شد از سو سو سے دگر میرود از شہر سو سے کوہ و دشت باز گردانم سو اول عنان
---	---

رجوع بحکایت

قصہ آن لعل بر خوام تمام روستائے زادہ لعلش بدید لیک او ہم آگہ از کنش نبود مرد منہ بن ز صد آید بکے از عناصر بکے کم آمد چہ د باز جہوان گستر از کم آمدہ وانکہ انسان ست بس آتقلیل وانکہ مقصود و بطون و ظاہرست لیک آخر باید از دے ناگزیر گفتم آخر لیک آد از اول ست آ حنہ آمد گر چہ استے جا علی اول از احنہ بدان افلاک را اسے زبان واسے تلم رفتی کجا نیست در دستم عنان چو بکے	مید ہم این تو سن خود را بجام قیمتے سہلے بداد از وی خرید سنگ خوش رنگے بہشت بر بود قصہ بیار و خلاصہ اندکے کتر از دے ہم نیابے اوفتاد ابھو بر شاخ گلے نم آمدہ زندگے را این چنین باید ویل معنی انسان حقیقی نادرست آکھ بہر اوست صورت و ہم زہیر ہست فوق الفوق گوشتادہ است لیک ز اول بود اسم ناعلی گوشت کن این نکتہ ولک را مدعا بگذاشتے تو باز آ ہست در دست عنان ہیشکے
---	---

رجوع بقصہ

باز گردان یک عنان رکن بیان	قصہ آن لعل را بر کو جہوان
----------------------------	---------------------------

پیش رستا زاده دیدش جو ہرے
 از بہاے اولین داوشش مزید
 لیک چون این لعل را در خانہ برد
 از قضا تر قید لعل دپارہ شد
 جو ہرے غم کرد و در نام نشست
 گر یہ کرد و نغمہ ہاز و درناک
 بر طریق نوحہ کرد اور خطاب
 خود تر رفتے پیش امر اولوک
 من بہ مدح تو نفی من جو ہرے
 بی سبب از من تو رو بہر تانتے
 لعل در لطف آمد و داوش جواب
 آنکہ مارا سنگ دانست و خرید
 سنگ بودم چون بہ پیش مشتری
 تو کہ لعل بے بہا شناختے
 چون تو اسے نادان بکردی حرم
 لعل پیش جو ہرے شوق شد از ان
 ناز مشوقان بعا شوق خوشنماست
 ناز را باید نیانای ہو شمنہ
 زین سبب شد حسن با بل سوی عشق
 حسن را ہم عشق اندر موطنیست
 عشق سوئے حسن پسند ظاہرا

لعل دانست و کینش مشتری
 او گران بفروخت و این ارزان خرید
 مایہ دولت سو کا شانہ برد
 کاست قدر و تمیض ناکارہ شد
 گو ہرے مفت آمد و بجا شکست
 جیب و دامن در غم اور دچاک
 بی وفا گفتش با زام و عتاب
 با من بغض نکردی یک سلوک
 از من یک شب نہ باتو ساختم
 قیمتم بیشکستی و بشکاستے
 این چنین باطل گواہے ناصواب
 سنگ بودم پیش چشمش بے مزید
 او کردہ در بہاے من کہے
 خود چہ را بر آبر و ہم باخستے
 چشم من شکست آخر غیبت
 کش ہما ندان تا مسافت جاودان
 پیش غیرے گر گشت بس نامرست
 بے نیازے ناز نبود دلپند
 ز قدم ناچار اندر کوئے عشق
 حسن را بر عشق میل باطنیست
 حسن ہم دار رنگا ہے بر تفت

حسن هم از عشق دارد دل کیاب
 ذکر حسن و عشق آمد در میان
 این حدیث از من نمی گرد تمام
 بخیسه بودم که آمد یک نهد
 ده چه شور انگیز بودست این نوا
 این نوا یا رب چه بود و از که بود
 آن مگر طور تجلی طلب هست
 از زبان او بگفت عشق انا
 موسیای خیزند و لوح دل بگیر
 در رهان مندر زند اسد آبل را
 یعنی این مندر عون مار غرق کن
 بعد از این بر مصر تن تو شاه باش
 بعد از این این شهر را آباد کن
 چون شود این مملکت آباد تو
 تا کنک نور شید از مغرب طلوع
 تا فشار و گرد از خویش آسمان
 تا درین ارض اوفتد ز زوالها
 صلح گیرند آب و آتش در اثر
 پس بیاید شمس نور عیسم
 این معما پرست ای شویند
 اند فصل نیستند اندر میان

عشق دل آباد و ظاهر شد خراب
 خرابش کند و ساکت شد زبان
 یک نفس خاموش صافی و اسلام
 این ندانم از عسلایا از حسدا
 کانیچین آورد و چه جسمانم بلا
 اس که سخته مراد و دم ر بود
 شجره امین در دست عداست
 کوه شق گردید موسی شد فنا
 ثم احسنه لے با فیه السطیحه
 پر کن از مندر عون و طعی نیل را
 در میان حق و باطل مندر حق کن
 دور کن از بدطیان ضیق المعاش
 شاد باش و عالمی را شاد کن
 بادشا به کن چه مهندی اندر
 تا که گردد محشر ثنی شده و
 نمنه زمین اندر بحال مننه زمان
 تا بدون آرد زمین اقل الس
 در خورتانان رود نور الفس
 این جسم را غ مود تو گردد عدم
 او نه زیر آمد نه من گشته بلند
 این چه سان و این چه سان این چه سان

عقل مغذ درست زمین سدر بطون
 اسے جنون و صاحب مولای من
 ویر شد با مانجفته نیک سخن
 رو چهر ابر تافتی بار حبیب
 اسے طبیب سنج عقل و هوش ما
 اسے طبیب مهر عشق افزای من
 اسے که جسم مرده را جان میدی
 من چرخچه تنگدل تو چون صبا
 یا د آن ساعت که بودی بمنشین
 زندگی شد بے تو ز هر کام من
 بر امیدے زنده می باشم که تو
 هم زبان و یار و هم رایم شو بے
 اسے خوشا ایلی که مایهی چون تو یافت
 اسے خوشا بزرے که ساقیش تویی
 اسے صراط المستقیم رهبران
 بے تو هر کس غم کوے یاد کرد
 خیز خون عشق بود راه دین
 راه دنیا نیست همچون راه دین
 راه دنیا را بلا عقل است و هوش
 دین و دنیا هر دو اخصد او هم اند
 هر که دنیا دار را نفع است و خوب
 نه آنکه دین را است نیک و پر صواب

اسجنون اسے راز و بیان اسجنون
 وے جنون شاه بے پروای من
 لب چرا بکستی زامرا بر لب من
 دست چون از من کشیدی ای طلبیبا
 آه میسرداری در بلخ از ما دوا
 وے غلاطون من و عیسایین
 تو مرا شمر من ترا استم نهی
 مر جسا گویم ترا اسے مر جسا
 وے خوشا عهدے که بودی بهترین
 می ز عشم خون گشت اندر جام من
 از کرم گا بے بر آرے آرزو
 مهر روز و ماه شبهایم مشو بے
 وی خوشا روزی که مهری چون تو یافت
 بر کنے از جسد عظمی و دوسے
 هم ر بے هم ر تنها س ساکان
 خویش را از خانه غار و زار کرد
 و اصل حق کس نه شد بنیاد شوقین
 کس نجست از زهر طعم انگبین
 راه دین را این خون پر خروش
 در مذاق و طعم چون تند و تم اند
 ابل دین باید کز و باشد بر لب
 میکند دنیا سے مردم را خوار

اہل دنیا را از کار اہل دین	حیرت اندر حیرت آمد بالہستین
حکایت	
<p>اگر کیے پرسید از سنج ز من آفتاب بلبدرہ و بیہ طریق تو کہ دید سے زمرہ اصحاب را خود چہ سان بودند آن پیشانیان این سخن بشنید چون آن مقتدا گر ترا دیدند با این کہ در یو از تو بس بگریختند سے بقرار ور تو میکردی سوا ایشان نظر حوش عقل تو در مال و متاع جیہا ساز سے کہ مال آری بدست جمع اسباب ست جمعیت تمام وان عزیزان را شعور دیگر ست وان نوا آوازہ دارد دیگر پیش چشم شان کہ در وی مردم خانہ را خالے کنند از مودیات خانہ این خشت و گل ویران کنند تو کہ مغرور سے بدین بیت خراب خویش را دادی غمی و شان فقیر ناگمان زمین حشا غم و ریا</p>	<p>مقتدا سے عارفان یعنی حسن معبد اسلام چون بیت العیقین مقتدایان اولی الالباب را با من اندر احوال ایشان کن بیان گفت من با تو چو گویم ای فت بگمان بہت اشتدست جن و دیو میگردی سے چو کہ تو از شیر و مار اہلہ و دیوانہ گشتی بس خطبہ دل بہ از اندیشہا سے انقلع صدقہ و انفاق پیش تو بدست رب ز دنیا ہی گوئے مدام شعرا ایشان را ز سحر دیگر ست از عسراق و کو چکلت باشد بدر این زرو سیم تو مار و کر دم ست زان کہ دل دارد از ان بیم مات تا کہ بیت القلب آبادان کنند کش دے باشد غراری چون جہاد این عزیزان تدبیرش تو حقیق بر کشے نہ یاد داد ادبیت</p>

حکایت	
<p>یادم آمد این حکایت این زمان دو برادر بوده اند از یک پدر پا فتند آن هر دو میراث پدر ساخت مومن آن دو باغ چتر نمن آن را صرف راه حق نمود وان دگر آن هر دو آباد ساخت من بودم قابل این ثنوی چون تو هستی مولوی مثنوی</p>	<p>داستان آن دو مرد فوجان یک مسلمان گشت و شد کافر دگر مال و اسباب و متاع و سیم و زر بعد از آن بفرخت و ست آن دگر گوس دولت را ازین میدان برود نفس جمعیت طلب را شاد ساخت حکمت آوردم بجا ای مثنوی من بگفتم خود تو گفتی ثنوی</p>
<p>پیش تو آورده ام چندین حرف اگر قبول افتد ری غر و شرف</p>	
<p>ترجیع بند از تاج افکار مولوی منظر علی صاحب قدس سره</p>	
<p>آه دیده به بین که خست یار آن پرده نشین جبهه غیب وان محسوس سپهر لافین وان یک سوار کشتی غیب یک نقطه نور منبسط شد یک دانه پنجه شستن بالید یک قطره بذات خود بچو شید مجرتم از تلامذم از کسوت پرگار این ماه</p>	<p>برداشت نقاب راز خسار بی پرده در آید بسا زار کرده به تعینات انظار در شهر شود گشت بسپار شد خط میط دور بر کار شد نخل به شاخ و برگ و ثمار آینه گر دید جسد زخار هم دشمن خویش هم در کار سیدان آید باشد است گلزار</p>

از جو شمش نقشہا سے گلگون	آن یار شدہ بزرگ اغیار
در جلوہ بہر لباس یارست	پیدا و نہان همان نگارست
بزرگ بزرگ عیان شد و آفت ویدروسے خود را خود را اول داد گشت بیاب در چشم کشید سہمہ ناز از خویش نفست روسے خود را لیلی شدہ و در نقاب شہمت خود بر سر خود کشید شہر از نظرہ لطفہ سر برون زد شد مہر و لفظ و صفحہ و خط ہم ہیچہ ان دنگ گر دید	یار بچہ قدر بلای جان شد در گریہ و شہون و فغان شد دل بر دوز خویش و دستان شد و از خواب بنار سرگران شد در بہتن خویشتن دوران شد شد قیس بدشت و بر روان شد مصلح خود گشت و در میان شد با قوت و شوکت و جوان شد شد نسخہ و باز نسخہ خوان شد ہم شاعر افصح اللسان شد
در جلوہ بہر لباس یارست	پیدا و نہان همان نگارست
آن یار چو از کسین برآمد جائے در خاک و گل فرو شد کہ تنگ شد و نہشت در دل شد بزرگ ز روی گل نمودار کجا ہی ز نار و سبجہ بگست تجاسے بود ادوائس و ساخت	در کسوت آن و این برآمد جائے بر اسب و زین برآمد کہ نام شدہ از بگین برآمد شد بوسے نہ یا سین برآمد از ملت و کیش و دین برآمد جائے با تیغ کین برآمد

در سرچہ نطنس کنی و بسینے از ابرقلم گشت نازل	آن دلبر نازنین بر آرد باسوم ناز انگبین بر آرد
در جلوہ بہر لباس یارست پیدا و نہان همان نگارست	
آئے جان جهان من کجائے با آنکہ ہمارے شریعے دور سے جانان نہوڑ دوری در عین وصال این چہ ہجرت این طرفہ خیال و کار نادر جان چون گشت عین جانان علامہ عصر ابجد آموز طاہر بہ پیش از بید لاند آئینہ روستے اوست ہر شے حقا ہر رنگ کسوت اوست	از دیدہ من نہان چہ رائے احمد بچہ راہ ورد جدائے با آنکہ شہرین زابائے نزدیک ترے وہم جدائے سلطان و سہار بنوائے شدہ کو کوسے گردائے بہتراط بخواندن شغائے باطن و دہناز دلربائے گر بندگی ست و خدائے گر تیرہ گیت و رصفائے
در جلوہ بہر لباس یارست پیدا و نہان همان نگارست	
آن ماہ بصد لباس پیدا است یارست گزشتہ است آغبار دریا بقندق ست قطرات نل صدق شد و نہ جمع گردید از جہل شدیم ما و گر نہ	بزرگ بر نگہا ہویدا است بالہ کہ این ہزار یکت است قطرات بجمع خویش دریا است این تفسد قہ ہاز کوریا است آن دلبر نازنین زیبا است

آن کس کر ز بند نیک و بر حُبت ہر زبشت باصلِ خویش نیکوست ز رہ ہمہ افتاب تابان بے صفِ تعسین اسے خدا جو	مگر نیت کہ طرہ ابنِ تماشاست ہر قطرہ نباتِ خویش در پاست اسم ست ہزار یک ستماست بنگر کہ صد و ہزار یکتاست
--	--

در جلوہ ہر لباس یارست پیدا و نہان ہمان نگارست	
--	--

گویم جو اسے حریف دلخواہ خبر حق نے پسند نہ داند ہر دیدہ کہ شد برویِ او باز تو بندہ لباسِ شاہ گشتہ ناچستد بروم و شام جوئے در چہا و نمودش بجو و در یاب این نمک پہ بھد ترا نہ بھتم انساقل بچکنے بر مزرے از گردش دل این سخن بچہ شنوی	اسے عاشق مار اسے سوا اند و انا و اند کجاست آن ماہ والہ فلایر سے سوا اند بگذر ز لباس و مین رخ شاہ یوسف افتادہ است در چاہ بگفتم تبو حزنِ نغز و دلخواہ تو قسم نہ کر دے آہ صد آہ زمین پیش پس ازین این راہ بہنی ز بھیرت دل انگاہ
---	---

در جلوہ ہر لباس یارست پیدا و نہان ہمان نگارست	
--	--

اے جلا جان در آرزویت در نہر تو خستہ جانِ مردم ہر مجلس و خالقہ و مسجد از دواج چہ علوے و چہ سفلی	عالم بجا شش و جستجویت استہ دو جان تبار مویت چرگشتہ ز شور گفت گویت خیران ہمہ در سماع گویت
---	---

کس کعبه پرستد و کسے در اے تو بتلاش خوشین مست کس جند تو ترانید هرگز هر لحظه مرغ و گرنه سائے غافل رخ تو بید و شناخت او گفت که این من طلب‌ناز	هر جا هر کس که یافت بویت خود عاشق چه کم نگویت چشم بست بسند بهار رویت هر دم دل نو کشته لبویت عارف بند است راه درویت وین گفت نگه چو کرد سویت
---	---

در جلوه بهر لباس یارست

پید او نهان همان نگارست

آن شاه بوفیمه زوبه صحر ز دهر و جو دهر گزید آن ماه شبیه به جلوه بهر ناست نور شدید رخس بر آمد از ابر بنگ مرغ بنور دوست از خویش پر دهر بسته او حیف است که او مجبوره باشد بگذر بگذر ز خویش بگذر کس جند تو حجاب روی او نیست تو حائل خود شد و گرنه	عالم پر شد ز شور و غوغا دریا دریا حساب پیدا شور و زور ز هر کس او میرا اے کشیم زار دیده بکشت اے عاشق شکسته کن تماشا این است وصال یازمیا تو دیده بروی خود گشته و بنگ بنگ به سال ادرا این پرده و دیده کن تماشا کس نیست سوا سکه پوسته پیا
---	--

در جلوه بهر لباس یارست

پید او نهان همان نگارست

اے عشق تو برده آب و تاهم	از بهر تو خاتمان حسد هم
--------------------------	-------------------------

روئے تو قرار بر وہ ازول آرام تن و مشکب دل کو عیشم بستم تو شد بیدل رجی بدل خراب من جسم خود دشمن نمود شدم و گرنه چون ابر سیاه گشته ام من دستے کہ غبار خود فشانم خود یارم و گشته ام زنجیر من میستم ارست در لباسم	گیسو سے تو داد بیج و تابم سر گشته نمود خط را بم اسے واسے اگر تانیہا بم بر دار ز رخ اگر گفت بم کس نیست درین بیان چھابم بر چہرہ پاک آفت بم آید خط نہ خوش شتابم خود آہم و بے کنون سدا بم فہی ست سراب و نہ آہم
---	--

در جلوه بحر لباس یارست
پیدا و نہان ایمان نگارست

آئینہ جلہ جهان و آنست دیدہ رہزے تو بصر نہ دیدہ ہرگز گشتہ تو کسے نیافت اصلا سر گشتہ بے ہر جستجویت اسے چشم تو ریخت بادہ عشق اندر طلب کس راغ کویت کس نیست کہ نیت طالب تو نور شید رخت ز مشرق غیب بے پردہ بجلوہ آمد ہی لیک صافی بنظارہ باش سر گرم	رخسار تو دیدہ و نہ دیدہ نہیں ان ز تو صد ہزار دیدہ ہر کس ز تو قصہ کشیدہ کثر جسم ہم تو رسیدہ ہر کس زان قطرہ پیشیدہ ستائے تو بخیر دیدہ اسے جسہ تو ندید و نہ شنیدہ در غنہ ب شو و آسیدہ بر چہرہ نقاب من کشیدہ این پردہ خوشتن دیدہ
---	---

<p>در جلوه بهر لباس یارست بیدار و نهانی همان نگارست</p>	
<p>سحر زین گفتگویم دل برآشفست که از عمر سے اسیر دام مہم و لم چون غنچہ خون گردیدہ است بہ عشق دوست سرگردانے من نہ مارا صبر نے طاقت نہ آرام حیات من بود تا بودن آن کسے نادیدہ چوں من سبزہ و باغ نگاہم و اما باشد برویش ہاں سوز و گداز من نہ بیند چہ با این عشق مستم این جنس خواہ تو ہم اے بوالہوس داری محبت چہ باشم من خراب بے سرو کو کجا مہر و کجا تو این چہ حزن ست ترا نست ز گل باشد نہ خورشید بغیر از شب ترا اینجا مکان نیست چہ شد ز زیر زمین خورشید تابان چہ عشق است این چہ شوق است این چہ جا</p>	<p>گل خورشید با شبنم ہی گفت ہوا خواہ جناب شاہ مہر ہلال آستانم کاہیدہ است بروے او بود جیسہ انی من کجا در عشق گنج دین ہمہ کام چو شام آید وہم جان را بجانان کہ باشد در دلش از عاشقی دواع سرم ہوا رہ میگردد و بوش گلی زین سنگدل کس کی جبیند بود معلوم حال دیگر سے زار ترا بار سے گویا او چہ نسبت ز عشق اے جان ہزن مان نکم او بجنہا سے عجب و پر شکرت و گر از وصل او فاری چہ آید چو مہر آید ترا نام و نشان نیست تو آئی با خندان دشت تابان کئی درد دوستی کار عد اوست</p>

چو شہنم این سخن بشنید گریب بہجر آن پرے خود می شوم شک تر و مقصود وصل یار باشد ز صافی بشنوائن آئین پاکان	کہ ہیبت این ندانی عاشقی چیست بر وصلش نیست گرم اسی پر از شک مرا ہستے خود و متوار باشد نہ انستہ خود و دانست جہان
---	---

از شاہ منظر علی العلاء وی قصیدہ بجناب طالب امیر المومنین
امام اتھقین علی ابن ابی طالب کرم اللہ وجہہ

اے عشق تو پیر اولی را غار نگز خانہ ان عاشق در صحن سد اے این بظاہر گر ساز کنئے تو ناکہ پسند نہاخن چو ز نے بتا بہ الفت کہ سعد کنی صد اے بوئے سور تو بہرہ سراقتادہ از لشتہ تو خم سار در سہ ہر صبح بگلستان رسیدن تا پردہ زرد سے گل کشاید پیشہ زنت گون عالم تاج تو ہند ق عارفان ست بر طور نشاندہ کلیمے انہب تو شان دلربائی	وے مرشد پاک اصفی را مشاطہ عروس کس کس یار از پردہ ہو کشتہ حسد را آشفستہ کنئے دماغ مارا در رقص در آور سے سہارا کہ نحس کنی پر ہمارا سوداے تو شاہ و مرگدارا منہ ہاد و تبیس مبتلا را از حکم تو منہ عن شد ہمارا قبیل بہ فلک کشد نوارا غوغات ہرج و مرج بخارا فور تو بچشم انہی را بر عرش ر بود مصطفی را از شجرہ ہر آور می صدارا
--	--

گوئی کہ منم حبیب مطلق
 من سجده کنان بہ پشت اکیم
 وانجا نہ بان نیز دیا ک
 کین ہر چہ بے الم ست موجود
 اے رہ د تو جملہ رہنما را
 از غوبش نشان غوذیتا ہم
 شاہی کہ براوج عرش بالا
 آن شاہ سر پر استقامت
 آن قیصر روشن امامت
 آن نور چہ رخ آفرینش
 یمنے عیسیٰ ولی عالمے
 اے مصدر وحی لائے را
 خواندہ است کہے کہ لا والا
 و انہم بعبادت تو غرض ست
 آن خاتم مایہ سلیمان
 رفت آن شبہ در جہان ہجراج
 مصباح اسنے تو کرد روشن
 اے نظم خاص حضرت حق
 چون دید نصیب دیا تو روزے
 گرفت خند اتر عجبت
 از شجر در دامن بودا نامہ

بان سجده کنند جملہ مارا
 این کونہ سجدہ کنم گوارا
 گوئی بہ مطلق و مدارا
 آئینہ بود چہ جملہ مارا
 نبہاے بہ من رہفتارا
 یسئم شیخ شاہ اقیسارا
 نہواختہ کو کس استلارا
 وان ہر سپہا ہبیدارا
 آن فتح بناے کبیرارا
 سہر حلقہ تمام اولیارا
 واسے مفت تمام مجتہد را
 دے شان نزول مل آئی را
 در کلمہ شناخت انصارا
 مانند نماز بندہ مارا
 بنجستہ تو گداے بے لوارا
 بردوش بنیے نہاد پادرا
 مشکوٰۃ قلوب اصفیارا
 مولے بعبادت آشکارا
 غور شید جمال کبیرارا
 این کفر چنان بود خندارا
 گویم دیکہ گونہ مر تفسارا

<p>خواندیم جو العسل است آن چون اولی و آخر آید سے تو پرداخت سخت علم ظاہر این رمز گزیده داستان است جاری شدہ از نور رسم اسلام اسے آنکہ دریدے اثر دہارا</p>	<p>بگذاشته و او ہم سلا چون منہ ق کمنہ من واسلے را نور مرست بطون مارا سرے ست کہ نیست آشکارا نصرت ز تو دین مصطفیٰ را بارے بکش اثر و پاسے مارا</p>
---	---

	<p>این نفس نگندہ بر زمینم بردار ز خاک خاک مارا</p>	
--	--	--

عرضی مولوی شاہ منظر علی صاحب کہ پنجاب پیرومند خود حضرت
سیدی شاہ علاؤ الدین سندیلومی رحمہ اللہ نوشتہ بودند

<p>عشق تو رسیق را ز من باد از سر نہ عشق وہ مرا نور</p>	<p>ز حسم تو جگر گداز من باد دین سہرہ مگر چشم من دور</p>
--	---

قدوہ عرقار الکرام عمدہ اولیاء العظام غراض شریعت ننگ طریقت بحر معرفت و تحقیق کائنات
ناسوت برج ملکوت ماہ جبروت ہمراہ موت زمین عجز و کسار سپہر شمت و اہلال ساز دان
ازل علی لم یزل کان فی غمار لائحۃ ہوا و دلا قبلہ لیس گشتہ شی فی الارض لانی السمار و العقب
سید العاشقین محبوب قدسی حضرت شاہ علاؤ الدین سندیلومی الکریمی اجل اللہ شانہ
جگر سوختہ فرقت و سوختہ آتش حیرت منظر علی علاؤ الدین بعد اوائی سجدات بندگی
عبادات پرستندگی بہ توقف عرض حاشیہ ہوسان انجمن فیض موطن میرساند اختر طاع
برواج علی رسید یعنی بشرن ملازمت مشرف شدہ بازہر حنفیض انگندہ چشم بچشم سید اکبر
از خواہش ربودہ شدی چنان محرومی چنین رہبرے چون تو کم گشتہ چون من

الحق شعر ز بحر فیض نیابد خمیر کج طبعان به کجا بهار کند سبزه رخ آسورا +
نی نی غلام اگر شده از قوجات آن جناب بمن نزار افتد هزاره گل مقصود و بشکند شعر
نظرت کیمیاست گر نگرسد | درم قلب ایچو زر گر دد

حسرت سلطان الاذکار و ذکر محو اجماع در دل قناعت در و دست فاش
وصلوه عشق در جان شعر آنچه که دایم بدل در دل خویش برده ام به گفته نگشت پیش
او وقت وفات از دنیا به هر چند که تیر اندک لاله های زخمی بر سینه ریشم زده اما تو ای لاله
مریم نهاده شعر ای آنکه بسی گبر مسلمان کروی یک گبر و گری مسلمان چه شود
این سوز و گداز ولی پایان ندارد لاجرم به مدعای ظاهری می پردازد و قدوحی
از حضور عالی مرخص شده سوم شعبان لغریب خانه رسیده روزی چند مانده ام
زیارت شد اما بسبب شدت گرمای رسیدن توانست چون برشکال آمد شوارتر
افتاد از عزم دور و تیر باران کردند آخر مردمان مقدمه نسبت و پیش
گرفتند و عهده شادی تا سال آینده انداختند فدوی از راه حاجت و نوازی
که در نصیب فرعون شدن بود اختیار کرد و از خدمت عاقله مقصود ماند شعر
مشت خاکی ز کوف پای تو در گیرم | خاک پاس تو کمر باش کردن گزم

غزلیات منیرالدین احمد حنفی سندیلومی متخلص به منیر

ز هجرت بتقیرم با که گویم	سر شوریده دارم با که گویم
شدم در عشق تو رسوا بر سو	بنفایت شد رسوا بر سو
غنی بر سی چسدا حال دل با	عسّم جانگاه دارم با که گویم
خمیر دارم بحال به کلاسه	عسلاّم خاکسارم با که گویم
افتاده بر سر کویت منیرم	عزیم بسم بے دیارم با که گویم

<p>اسنے جمالت آشکارا کردہ قتل چون کردے دلم ارتفع ناز از عفت یک نظر بار ہی فلک</p>	<p>عالمی راست و شید کردہ خوش شدم کاری کہ با ما کردہ بر جسہ اجتناب کہ پسہ کردہ</p>
<p>اسے بکوی خود میسر خستہ را گو چسدا آشفہ رسوا کردہ</p>	
<p>اسے کہ در عشق بتان دیوانہ ام ساقیا بخور کن از جام شوق</p>	<p>واند ران دیوانگی ستانہ ام ہندہ خاص در سینانہ ام</p>
<p>دین و دنیا را نمی خواہم منیر از شراب بخود ی ستانہ ام</p>	
<p>خاتمۃ الطبع</p>	
<p>پس از حمد و نعت بر شاعر خورشید نظر عارفان خدا شناس کہ از خود رستہ نحو مخلوق با مخلوق ہند گزیدہ اندو سالہا کمال حقیقت کوش کہ تالیفات متعددی از مکالمہ واجب الاریہ اندرون و بیجا باد کہ اشرف ترین علوم علم تصوف است کہ انسان را بویہیکہ عیش معرفت حق جل و علا مل میشود و محبت کونیت ترشح گردیدہ در دل نور ایمان و عرفان تجلی پذیریتہ بطی مراحل عیوالم ناسوت و جبروت و ملکوت و لاہوت فائز میگردد پس وقتست کہ بشنیدن اہل معرفت تو موصوفہ فرود دادہ شود کہ در نیو لا محبہ نادر و لاتالی در بیان حکمت و موزن قصود از فیضان طبع کہ با حقیقت شناس عارف بالہدو فاض محیط وحدت و بیک رنگی مولوی سید شاہ مظہر علی العلوی مریض خاص حضرت سید شاہ علاؤ الدین سندیلوی بقی اہل شہنوی مشتمل بر نکات درویشی ۲۰ - ترجمہ نید بہمان مذاق فقر ۲۰ - مناظرہ خورشید و قمر ۲۰ - قصیدہ در منقبت علی رضی شیر خدا صلوات اللہ علیہ و اشعار دیگر کلام در مطبع نامی منشی کو کشور مقام کشتن راہ و شہرہ لہ بار و در مطبع گزیدہ</p>	

مجدد الف ثانی ہیں۔	صہبہ سیدہ سوسہ مشہد۔ لقمہ ان حکیم مع چار سائل
جلد ۱۔ بین ایک سو تیرہ مکتوب ہیں جمع کردہ	جلد ۱۔ نامہ خطا۔
شاہ یار محمد بیچہ ارشاد حضرت۔	۱۔ رسالہ سعادت نامہ۔
جلد ۲۔ تالیف شاہ عبدالحق۔	۲۔ رسالہ خواجہ عبید اللہ۔
جلد ۳۔ تالیف شاہ محمد نعمان۔	۳۔ رسالہ تحفۃ الملوک۔
مع جلد۔ رسالہ رد و انقض۔	۴۔ رسالہ کشاج العارفین۔
جلد۔ رسالہ مصلحتات صوفیہ۔	۵۔ سرور العباد۔ شرح فقہیہ بابت سعاد۔
گنجینہ عرفان۔ بنو ان مذاق اہل تصوف	۶۔ مصنف مولوی حاجی عبدالحافظ محمد ندیر۔
مصنفہ حضرت شیخ فرید الدین عطار دہرنا۔	۷۔ پتہ نامہ عطار۔ فصیح و ریزات تصوف
رسالہ خوشیہ سنی بہ نشاۃ العشق۔ از ارشاد	۸۔ مصنفہ حضرت شیخ فرید الدین عطار۔
حضرت غوث اعظم۔	۹۔ گیمیا بے سعادت۔ جو جامع ثلث حق و حقیقت
بوستان محشی۔ جلد ۱۔ علم مانتہ اوسطہ علم کمال	۱۰۔ مصنفہ امام محمد غزالی رحمتہ اللہ علیہ۔
خوشخط مصنفہ حضرت شیخ سعدی۔	۱۱۔ اخلاق جلالی۔ مثنوی مصنفہ ملا
ایضاً۔ دوسرے جلدی خوشخط۔	جلال الدین رومانی۔
ایضاً۔ علم اوسط۔	۱۲۔ اخلاق ناصری۔ مصنفہ محقق نصیر الدین طوسی
ایضاً۔ سہ صرہ متن وحاشیہ بین۔	۱۳۔ اخلاق محسنی۔ درسی شاد و لذت بخش
ایضاً۔ ترجمہ جبریل نظم اردو ہجوزن شعر	۱۴۔ گلشن اسرار۔ رموز تصوف کا بیان
شعر ترجمہ پنجہ طبع مثنوی گوید بر سادہ فہم و خلص۔	مصنفہ مولوی انور علی۔
انفاس الکاہر و انوار الضمائر۔ دو رسالہ	۱۵۔ ہی بادیہ شیندر۔ لب لباب اندرز و نصائح
معرفت و عرفان میں مصنفہ مولوی محمد عظیم اللہ	۱۶۔ حکیمانہ مصنفہ مولوی رفعت علی زبعت۔
مثنوی شاہ ابو علی قلندر۔ واریتہ مضمون	۱۷۔ مکتوبات امام ربانی۔ تین جلدیں مع
از شاہ بوعلی قلندر۔	رسالہ رد و انقض در رسالہ مصلحتات حضرت
مثنوی مولوی روم۔ نہایت خوشخط چار صرہ	صوفیہ اس میں مکاتیب و ارشادات حضرت

اخلاق و تصوف اردو

جامع الاخلاق - ترجمہ اردو اخلاق جلالی
مترجم مولوی ابانت اللہ

نکات حسانی - دو جلد میں ایک جلد میں
نکات اردو کا بیان دوسری میں نکات فارسی کا
مصنف حکیم حسان علی دکنی

فخیرہ سعادت - بیجاپنی بلاں شنگ کی
در فصل دل آفر کا ترجمہ ہر تہذیب و اخلاق
میں مشرق لالہ لالی جی کا کردی

نور العین ترجمہ مجمع البحرین - مصنفہ
شاہزادہ دارالنگوہ تصوف میں ہو

وسقور المعاش - طریقہ آموزی معاش
مولفہ دسترخوان مارکوس لیدی صاحبہ

واکرہ عالم - حصہ اول انگریزی سے فہرست
درتہ مولوی محمد کریم بخش میٹھی

منہج الصبیان - مترجمہ سبق ہائے
مشرق و ملوکات متعلقہ عالم تواریخ و جغرافیہ وغیرہ

ہریم فیض اللہ - لے دیگا پر ساد صاحب -
گلشن غیرت - حکایات دلچسپ و

مرغوب مصنفہ سید غلام حیدر خان
اکبر اسٹینٹ

ہر شش روزہ مشرق و مغرب مولیٰ عرفان حضرت
مولانا جلال الدین رومی بالحقاق دفتر غفر
شرح ششوی روم - حامل الفتن بیضا شری
نادرا از تعینفات مولانا عبد العلی ملقب بہ
سبحر العلوم تین جلد میں

ایضاً اسمی بہ لطائف ششوی - تصنیف
مولوی عبد اللطیف

ایضاً اسمی بہ کاشفات ششوی - مصنفہ
مولوی محمد رضا

مجموعہ کلیات ششویات - مشمولہ سائر اہل
از حضرت شیخ فخر الدین عطار

۱ - رسالہ جوہر الذات - ۲ - رسالہ اسبلاج

۳ - رسالہ التی نامہ - ۴ - رسالہ شتار نامہ

۵ - رسالہ منطق الطیر - ۶ - رسالہ بیس نامہ

۷ - رسالہ نہایت الاجاب - ۸ - رسالہ

مفتاح الفتح - ۹ - رسالہ بیس نامہ

۱۰ - رسالہ ہند نامہ عطار

ششوی المسبیل - در فہرست و کتب حرم ہر
محال الشاق - بالصور از میر سلطان حسین

نیر و شمشاد اسیر شہر -

منطق الطیر - نادر ششوی محالبات طرف

یلور کے اور جہا بات انکے مصنفہ حضرت

فخر الدین عطار -

٢٠٢٢

١٩١٥

DUE DATE

--	--	--	--

۲۳۲۲
۲۵

۸۹۱۵۱۲۵

۸۲۹۹

مجموعه کتابت نفوس و آمار (شماره)

DATE

NO

DATE

NO